

GRACERS

SAFE LEGAL SPEED

044 361 00 37
gracers.com

Femida.ua

№3/2021

Чисельність
виконавців
має регулюватися
ринком, а не
підганятися під
штучні цифри

У всьому має
бути баланс
та індивідуальний
підхід

«Задоволені
клієнти –
найкраща
мотивація для
адвоката»

Лідія КАРПЛЮК

В житті керуюся принципом: коли робиш
певний крок – будь готовий понести
за нього відповідальність

СЛОВО РЕДАКТОРА

Минуло вже більше півтора року, як в Україні діє нова філософія банкрутства та вже декілька років існує інститут приватного виконавця. На заміну застарілому «проборжниковому» законодавству про банкрутство прийшов новий Кодекс із «прокредиторським» характером, який, окрім того, запровадив революційну новацію – банкрутство фізичної особи. Такий час дії законодавчих новацій дозволяє зробити перші підсумки, назвати плюси та мінуси, проаналізувати судову практику.

Адже, як відомо, проблеми з виконанням судових рішень в Україні не лише не вирішуються, а й поглиблюються, враховуючи поточний колапс судової системи.

Юристи, які займаються справами банкрутства та виконання судових рішень, у цьому номері журналу FEMIDA.UA діляться своїм досвідом, висновками, прогнозами та фаховими порадами.

Бізнес – ризикова діяльність. Сьогодні ти успішний підприємець, а завтра можеш втратити все. Або ж залишаєшся на плаву, але твої начебто перспективні та надійні партнери раптом стають банкрутами... Тому головне – не втратити ентузіазму, віри у свої власні сили, а також, звісно, довіряти спеціалістам, зокрема юристам, які завжди допоможуть подолати проблеми, а краще всього – убезпечити бізнес від скрутних ситуацій.

*т.в.о. Головного редактора
Н.О. Вороницька-Гайдак*

АННА КУХАРЧУК

АНАТОЛІЙ ТЕЛЯВСЬКИЙ

ДЕНИС ТЕРЕЩЕНКО

ОГАНЕС ВАРДАНЯН

ЕВГЕН ПОПКО

ІГОР СЛОБОДЯНИК

ЗМІСТ

ІНТЕРВ'Ю

Після процедури банкрутства фізична особа зберігає підприємницький потенціал 6

ПРИВАТНЕ ВИКОНАННЯ

Чисельність виконавців має регулюватися ринком, а не підганятися під штучні цифри..... 12

ЗАКОНОДАВСТВО

«Колектори в законі», або Які права та обов'язки колекторів закріпила Верховна Рада..... 18

СТРАХУВАННЯ

Хитрощі страховика. Чи виникає право на страхове відшкодування у випадку пошкодження застрахованого від пожежі майна водою внаслідок гасіння пожежі у сусідній квартирі? 22

ОБЛИЧЧЯ НОМЕРА

В житті керуюся принципом: коли робиш певний крок – будь готовий понести за нього відповідальність..... 25

СУДОВА ПРАКТИКА

Хто не встиг, той запізнився: податковий борг та провадження про банкрутство..... 30

БАНКРУТСТВО

Підняття «корпоративної вуалі» у процедурі банкрутства..... 33

РОЛЬ ЮРИСТА

У всьому має бути баланс та індивідуальний підхід..... 38

ПРОФЕСІЯ

Пріоритетні завдання розвитку приватного виконання в Україні..... 44

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Колектор vs приватний виконавець: новації законодавства 49

ДУМКА ЮРИСТА

Суд vs переговори. Переговори як правовий рудимент – чи так це насправді? 52

ПРОБЛЕМАТИКА

Відповідальність за невиконання судового рішення 56

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

Що потрібно знати про СЕТАМ? 58

ПРАВОСУДДЯ

Практика ЄСПЛ в українських реаліях процедур банкрутства..... 60

ОСОБИСТІТЬ

«Задоволені клієнти – найкраща мотивація для адвоката» 64

Засновник та видавець:
ТОВ БСВ Профменеджмент

Автор ідеї:

Надія Вороницька-Гайдак

Головний редактор:

Надія Вороницька-Гайдак

Літературний редактор:

Юлія Шешуряк

Дизайн та верстка:

Сергій Задворний

Наклад: 1000 примірників.

Періодичність виходу
6 разів на рік.

Сфера розповсюдження:
загальнодержавна, зарубіжна.

Адреса редакції:

02072, м. Київ,
вул. Бориса Гмирі ½, оф. 141

**З питань співпраці,
розміщення реклами
та розповсюдження
звертайтеся:**

тел. (044) 568-00-77

e-mail: office@femida.ua

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
КВ № 18044-6894 Р*

Видається з 2010 року.

Передрук матеріалів можливий лише за наявності письмової згоди редакції.

Думка редакції може не збігатись з думками авторів.

Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці.

ТОВ «АРТ СТУДІЯ ДРУКУ»
м. Київ, вул. Бориспільська, 15
Тел.: +38 (067) 460-07-25
www.artprintstudio.com.ua

Ганна ШЕРСТЮК
Адвокат, керуючий партнер
АБ Ганни Шерстюк

ПІСЛЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

ФІЗИЧНА ОСОБА ЗБЕРІГАЄ ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ

– Скільки проваджень у справах про банкрутство фізичних осіб порушено з дати введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства?

– Наприкінці жовтня 2019 року набрав чинності Кодекс України з процедур банкрутства, який запровадив інститут відновлення платоспроможності фізичних осіб. І вже станом на 05 травня 2020 року, згідно із відомостями з Єдиного державного реєстру судових рішень, було відкрито 50 проваджень про неплатоспроможність боржника-фізособи. Станом на 01 квітня 2021 року, тобто через півтора року дії Кодексу з процедур банкрутства, на розгляді у господарських судах України знаходиться вже більше 3300 проваджень про неплатоспроможність боржника-фізособи.

– Чи вплинув карантин на кількість заяв про відкриття провадження у справах про банкрутство?

– В період пандемії кількість звернень до суду із заявами про банкрутство фізичних осіб дещо зменшилась, але, я вважаю, це пов'язано із наявністю певних обмежень, запроваджених під час карантину. До того ж, постановою Кабінету Міністрів України № 211 заборонено роботу суб'єктів господарювання, яка передбачає зокрема і прийом відвідувачів.

Однак, потрібно розуміти, що наслідки карантинних заходів будуть найбільш помітними та відчутними вже після їх скасування. Це, в будь-якому разі, призведе до збільшення показників звернення до господарських судів із заявами про відкриття проваджень у справах про банкрутство, тим більше, що вже після

23 вересня 2021 року припиняється дія мораторію на відчуження майна за простроченими валютними кредитами, зокрема іпотечними, а банки та фінансові установи отримають можливість отримати задоволення кредитного зобов'язання шляхом звернення стягнення на майно громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті.

Однак, навіть незважаючи на таку ситуацію, все ж не варто очікувати дуже стрімкого збільшення кількості звернень, оскільки перешкодою

сьогоду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо:

1) розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати;

2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;

«В період пандемії кількість звернень до суду із заявами про банкрутство фізичних осіб дещо зменшилась, але, я вважаю, це пов'язано із наявністю певних обмежень, запроваджених під час карантину»

цьому є досить великі витрати заявника під час подання заяви до суду, до яких входить і авансування витрат на роботу арбітражного керуючого, отримання правової допомоги при підготовці заяви до суду, юридичний супровід фахівця під час судового розгляду справи.

– Якими судами розглядають такі справи? За яких умов можна відкрити провадження?

– Ініціювати процедуру відновлення платоспроможності фізичної особи можливо тільки за заявою боржника шляхом звернення до господарського суду.

Особливі умови для звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність передбачено статтею 115 Кодексу України з процедур банкрутства. Боржник має право звернутися до господар-

ського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо:

3) ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення;

4) існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності).

До заяви обов'язково додаються докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень.

Розмір основної грошової винагороди арбітражного керуючого за виконання ним повноважень керуючого реструктуризацією становить п'ять розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб за кожен місяць виконання арбітражним керуючим повноважень. ►

► Втім, існують прецеденти, коли судом відкрито провадження по справі і без надання доказів авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому з таких підстав: «... законодавцем не передбачено жодних альтернативних можливостей авансуванню на депозитний рахунок суду оплати послуг керуючого реструктуризацією за три місяці виконання ним повноважень, що є гарантією з боку держави оплати праці цією особою на час формування реєстру вимог кре-

судового збору за звернення із заявою про відкриття провадження у справі у встановленому законом порядку та розмірі (ухвала Господарського суду Харківської області від 03.01.2020 по справі № 922/46/20, ухвала Господарського суду Харківської області від 13.02.2020 по справі № 922/386/20).

– Якщо у боржника була реєстрація в якості підприємця, це має значення при процедурі банкрутства фізичної особи?

– Кодекс України з процедур банкрутства передбачає можливість

– Як склалася практика вирішення справ щодо банкрутства фізосіб – частіше застосовується план реструктуризації чи укладання мирової угоди?

– Наразі можна спостерігати відсутність інтересу громадян до проведення реструктуризації як у судовому порядку, так і позасудовим шляхом. А з продовженням дії закону про мораторій виникла проблема небажання банків іти на реструктуризацію взагалі. У зв'язку з цим виникає значна кількість об'єктивних та суб'єктивних проблем: велика кількість осіб, котрі є валютними позичальниками, вже є учасниками судових проваджень, значна кількість позичальників перебувають у процедурах стягнень або стосовно них уже проведено стягнення. Проблемою, що перешкоджає здійсненню позасудової реструктуризації, є те, що не зовсім чітко прописані норми Податкового кодексу України. Суб'єктивною причиною є небажання фінансових установ увійти в ситуацію та піти на поступки позичальнику

Що стосується проваджень у справах про банкрутство фізичних осіб, то пункт 5 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу України з процедур банкрутства встановлює пільгові умови реструктуризації заборгованості фізичної особи за кредитом в іноземній валюті, який забезпечений іпотекою квартири або житлового будинку, що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника.

Для цього складається план реструктуризації, в якому зазначається розмір визнаних судом вимог кредиторів із зазначенням суми та черговості задоволення, інформація про всі доходи боржника, а також про ймовірні очікувані доходи в майбутньому, розмір щомісячної суми, яка буде виділятися на задоволення вимог кредиторів, вимоги кредиторів, які будуть прощені

«Проблемою, яка перешкоджає здійсненню позасудової реструктуризації, є те, що не зовсім чітко прописані норми Податкового кодексу України»

диторів у справі про банкрутство та відповідає гарантіям на оплату праці відповідно до частин другої, шостої статті 43 Конституції України.

Це не позбавляє можливості боржника (фізичної особи) укласти угоду з арбітражним керуючим, який погодиться на умовах відстрочення оплати до реалізації майна боржника виконувати повноваження керуючого реструктуризацією у справі про банкрутство цієї особи та відповідного звернення обох осіб (боржника та арбітражного керуючого) до суду про призначення його керуючим реструктуризацією у справу про банкрутство фізичної особи, яке подається разом із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство» (постанова Центрального апеляційного Господарського суду від 29.03.2021 по справі № 904/5100/20).

Судовий збір за подання даної заяви не передбачено Кодексом. Однак відомі прецеденти, коли суди залишали без руху заяви фізичних осіб у разі неподання доказів сплати

банкрутства як фізичної особи, так і фізособи-підприємця. Банкрутство ФОП проводиться за тією ж процедурою, що й банкрутство громадянина.

В обох випадках особливості здійснення проваджень у справах про банкрутство регулюється Книгою четвертою зазначеного Кодексу. Єдиною відмінністю є те, що, у разі відкриття чи закриття провадження у справі про неплатоспроможність ФОП вноситься відповідний запис до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Ухвала про закриття провадження у справі про неплатоспроможність ФОП надсилається державному реєстратору для внесення відповідного запису.

Потрібно відзначити, що немає ніякої необхідності закривати ФОП перед початком процедури банкрутства, а також по завершенню. Після проведення процедури банкрутства підприємець може продовжити займатися своєю діяльністю.

(списані) у разі виконання плану реструктуризації боргів. Неодмінною складовою такого плану і мінімальною гарантією задовільного фінансового стану боржника є встановлення в такому плані суми, яка щомісячно залишатиметься боржнику для задоволення його побутових потреб, у розмірі одного прожиткового мінімуму на боржника та кожну особу, що перебуває на його утриманні.

Інститут мирової угоди проіснував у законі про банкрутство більше 20 років. За його допомоги не одна сотня підприємств уникла банкрутства і відновила свою платоспроможність.

В основі мирової угоди лежала домовленість між боржником і кредиторами в особі їх комітету щодо відстрочки, розстрочки і прощення (списання) боргу. При цьому сторони могли її укласти протягом усієї процедури банкрутства, незалежно від судової стадії (ст. 77 Закону України «Про відновлення

платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який вже втратив чинність).

Незважаючи на всі позитивні моменти, інститут мирової угоди чимось не догодив розробникам КзПБ, тому в ньому поняття «мирова угода» взагалі відсутнє. Навіщо це було зроблено, залишається загадкою. Але сьогодні більше хвилює питання про наявність в Кодексі засобів для мирного вирішення фінансових проблем в процедурі банкрутства.

Що ж стосується реструктуризації боргу за допомогою відстрочки, розстрочки і прощення, то такий механізм в процедурах розпорядження майном і ліквідації не передбачений взагалі.

– Які особливості залучення арбітражного керуючого у цій категорії справ?

– Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства, у тому числі має право:

1) запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їхньою згодою щодо майна боржника-фізособи, зокрема які містять конфіденційну інформацію та/або банківську таємницю;

2) отримувати інформацію з державних реєстрів, у тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством;

3) здійснювати огляд майна боржника;

4) отримувати інформацію про рух коштів на рахунках боржника відповідно до *Закону України «Про банки і банківську діяльність»*. ►

► Разом з цим, існує й ряд особливостей, зокрема, до дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи заява ініціюючого кредитора або боржника – фізичної особи про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), крім обов'язкових відомостей, передбачених статтями 34 та 116 цього Кодексу, повинна містити пропозицію щодо кандидатури арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією.

Ініціюючий кредитор або боржник – фізична особа додає до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспромож-

ність) заяву арбітражного керуючого, зазначеного в абзаці другому цього пункту, про участь у справі, яка повинна відповідати вимогам, встановленим частиною третьою статті 28 цього Кодексу.

Господарський суд, відкриваючи провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), призначає арбітражного керуючого розпорядником майна або керуючим реструктуризацією.

У разі якщо заява ініціюючого кредитора або боржника – фізичної особи про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не містить пропозиції щодо кандидатури арбітражного керуючого для виконання повноважень

розпорядника майна або керуючого реструктуризацією або до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не додано заяви цього арбітражного керуючого про участь у справі, або з підстав, визначених частиною третьою статті 28 цього Кодексу, цього арбітражного керуючого не може бути призначено розпорядником майна або керуючим реструктуризацією, або заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство подано боржником – юридичною особою, призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією здійснюється господарським судом

самостійно з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України шляхом застосування автоматизованої системи.

– Що про банкрутство фізичної особи говорить Верховний Суд, чи робив узагальнення практики, надавав правові висновки тощо?

– Узагальнений огляд судової практики Верховного Суду щодо застосування процедур неплатоспроможності фізичних осіб робив д.ю.н., суддя-спікер Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Сергій Жуков. Роз'яснення стосувалися, насамперед: наявності підстав, передбачених статтею 115 КУзПБ для відкриття провадження у справах про неплатоспроможність боржника; порядку заповнення декларацій та порядку надання виправлених декларацій у встановлений Кодексом України з процедур банкрутства строк; обов'язку боржника авансувати винагороду арбітражного керуючого до звернення з відповідною заявою до суду, встановленого КУзПБ, і подання доказів; відповідності поданої заяви вимогам щодо її форми та змісту, встановленим статтею 116 КУзПБ, та з'ясування за поданими боржником доказами наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, визначених частиною другою статті 115 КУзПБ; винагороди арбітражному керуючому відповідно до чинного законодавства України.

– Для фізичної особи, названої банкрутом, існують якісь обмеження?

– Кодекс України з процедур банкрутства передбачає звільнення фізичної особи від наявних боргів. Тобто, фізособа звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про неплатоспроможність та обов'язку повернення непогашених боргів (винятком є відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я

або смертю фізичної особи; сплата аліментів; виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи).

Також Кодексом передбачено деякі обмеження щодо діяльності фізичної особи-банкрута:

– протягом п'яти років після визнання фізичної особи банкрутом не може бути відкрито провадження у справі про неплатоспроможність за її заявою, крім випадку, якщо боржник погасив усі борги в повному обсязі у порядку, передбаченому цим Кодексом;

– протягом п'яти років після визнання фізичної особи банкрутом така особа зобов'язана перед укладенням договорів позики, кредитних договорів, договорів поруки чи договорів застави письмово повідомляти про факт своєї неплатоспроможності інші сторони таких договорів;

– фізична особа не може вважатися такою, яка має бездоганну ділову репутацію, протягом трьох років після визнання її банкрутом.

– Які основні переваги та недоліки банкрутства фізичних осіб, зважаючи на першу практику застосування цих норм?

– До набрання чинності Кодексом відновити свою платоспроможність або бути визнаним банкрутом могли тільки юридичні особи. Фізичні особи ризикували залишитися в борговій ямі наодинці з кредиторами, колекторами та відсотками, що невпинно зростають, або й взагалі без житла

Пройшовши процедуру банкрутства та звільнившись від боргів, фізична особа може повернутися до легальної праці, сплачувати податки, зберегти й підвищити в майбутньому трудовий та підприємницький потенціал.

До переваг можна віднести: вирішення питання (реструктуризація,

списання) боргів фізичної особи виключно в законній площині за допомогою суду та арбітражного керуючого; введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, борг перестав збільшуватися, штрафні санкції не застосовуються; заборгованість буде погашена або списана повністю, незважаючи на суму боргу; з боржника не може бути стягнуто більше майна, ніж він має; боржник не передає борги у спадок та отримує шанс «почати життя спочатку»; через 5 років з колишнього боржника знімаються всі обмеження; процедуру банкрутства можна забути «як страшний сон»; скасовуються всі арешти.

Недоліки або негативні наслідки: обов'язкова участь у справі арбітражного керуючого; оплата його послуг та оплата послуг фахівця для складання заяви у суд та його участь у судових засіданнях; необхідність перед укладанням кредитних договорів, договорів позики, застави повідомляти іншу сторону договору про факт своєї неплатоспроможності; протягом 3-х років після визнання банкрутом особа не може вважатися особою з бездоганною діловою репутацією та протягом 5-ти років не має права повторно ініціювати відкриття провадження у справі про неплатоспроможність щодо себе; введення заборони відчуження майна боржника під час процедури банкрутства. ■

Дмитро ГНЕННИЙ
*Приватний виконавець
виконавчого округу м. Києва*

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ВИКОНАВЦІВ МАЄ РЕГУЛЮВАТИСЯ РИНКОМ, А НЕ ПІДГАНЯТИСЯ ПІД ШТУЧНІ ЦИФРИ

– **Богиня правосуддя зображується із терезами та мечем, а із чим могли би зобразити богиню виконання судових рішень?**

– Із дроном та евакуатором! (*Сміється – ред.*) Насправді, Феміда є покровителем всього правосуддя як такого. А процедура примусового виконання рішень є лише одним із елементів у зображеннях Феміди – мечем. Саме меч Феміди символізує готовність застосування примусу для втілення рішень у реальне життя. На сучасному цивілізаційному етапі все менше застосовуються саме фізичні заходи впливу – на щастя, уже немає боргових ям, боржників не віддають у найми стягувачам, не б'ють батогами тощо.

Важливою ознакою еволюції процесу виконання рішень є саме повага до особистості, дотримання прав боржника як людини. Серед фізичних заходів впливу залишається тільки позбавлення волі (в межах кримінального провадження) за невиконання судового рішення. І то, такі заходи вживаються вкрай рідко.

– **Чим відрізняється приватний виконавець від державного? Які переваги на боці приватного виконавця?**

– Чим відрізняється приватний нотаріус від державного? У нас відмінності приблизно такі самі. Законодавство побудовано таким чином, що на боржникові не повинно негативно позначатися те, до приватного чи державного виконавця звернувся

стягувач. Боржнику не доведеться платити більше, якщо виконанням займається «приватник». З боку боржника, здавалося би, все так само.

Для стягувача – це, перш за все, зручність. Стягувач завжди має можливість додзвонитися до виконавця, обговорити стан справи, він завжди бачить всі матеріали прова-

– Авжеж, є. Боржник, так само як і стягувач, потребує ознайомлення з матеріалами провадження. І боржник так само має можливість з легкістю ознайомлюватися з усіма матеріалами онлайн. Боржник також часом потребує спілкування з виконавцем. І тепер боржник нарешті не змушений бігати за виконавцем у прийомні дні. А що

«Важливою ознакою еволюції процесу виконання рішень є саме повага до особистості, дотримання прав боржника як людини. Серед фізичних заходів впливу залишається тільки позбавлення волі (в межах кримінального провадження) за невиконання судового рішення»

дження онлайн, стягувач упевнений у швидкому та повному комплексному опрацюванні рішення, винесенного на його користь.

Принципова різниця в адміністративному статусі. Державні виконавці – держслужбовці, які є найманими працівниками у відділах державної виконавчої служби, мають начальників, отримують зарплату з держбюджету. Їх повністю забезпечує держава – офіс, канцелярія тощо. Приватний виконавець самостійно забезпечує собі офіс, охорону, зв'язок, канцтовари, страховку і багато іншого. Приватний – не є найманим працівником, натомість сам створює робочі місця для своїх помічників, яким платить зарплату. Підпорядкований «приватник» безпосередньо Мін'юсту.

– **Ви сказали, що для боржника «здавалось би» все так само. Тобто якась різниця є?**

важливіше, після виконання рішення боржнику, до прикладу, більше не треба місяцями писати скарги для зняття арештів. Все відбувається протягом лічених годин. В моїй практиці було дуже багато боржників, які щиро дивувалися, як швидко ми знімаємо всі обмеження і не вимагаємо від них написання якихось безглузких додаткових заяв.

– **Як працює автоматизована система виконавчого провадження (АСВП)? Чи можете поділитися певними лайфхаками для користувачів?**

– Автоматизована система виконавчого провадження – це, насправді, дуже складна система. Вона включає в себе і так званий «фронтенд» – ту частину, якою користуються сторони провадження для ознайомлення з матеріалами, і «бекенд» – ту частину, в якій працює виконавець, така собі CRM-система. ►

► Також до складу АСВП входить підсистема, якою є Єдиний реєстр боржників. Він формується автоматично з даних АСВП. А ще вона інтегрована з системами багатьох державних органів та банків.

Лайфхаки старі, як сама АСВП. Іноді до мене приходять представники як боржників, так і стягувачів, і годинами на телефон фотографують кожен аркуш виконавчого провадження. Щоразу замислююся: чи не було би їм зручніше сидіти в своєму кабінеті і переглядати всі ці документи онлайн?

– У якій сфері виконання судових рішень найбільш проблемне?

– Проблемним рішення може бути, тільки якщо суддя, виписуючи його, не замислився, а як же воно буде виконуватися. Деякі судді взагалі не переймаються цим питанням, тому виникають так звані «мертвонароджені» рішення. Більше до проблемних я би не відніс жодні рішення. Вони бувають дуже різні. Одні виконуються за дві години після відкриття, інші перебувають на виконанні роками і там постійно проводиться робота. Це не проблема. Це просто інший обсяг роботи, інший рівень складності, постають інші задачі. Але це не проблема.

– Чи може сума боргу в судовому рішенні та виконавчому провадженні зазначатися в різній валюті?

– Часом так буває, коли в рішенні суд вказав розмір боргу в іноземній валюті із зазначенням гривневого еквіваленту. Деякі відділи державної виконавчої служби не мають валютних рахунків і стягують тільки у гривні. Або стягувач у заяві про примусове виконання просив стягувати саме у національній валюті.

– Якщо у боржника відсутні і гроші, і майно – які наслідки?

– Я би трохи перефразував це питання. Які наслідки, якщо боржник дійсно не в змозі виконати рішення? Бо відсутність грошей і майна ще не означає відсутність можливості виконати рішення. У мене в практиці було чимало боржників, які не мали ані грошей, ані майна, натомість регулярно перетинали кордон України в напрямках екзотичних країн, володіли корпоративними правами, торговельними марками та іншими активами, які дозволяли їм розкошувати і водночас роками не виконувати судові рішення.

Інша справа – коли боржник дійсно фінансово не здатен виконати рішення. Як ми вже говорили

на початку, фізично до нього заходів не вживатимуть. І волі його не позбавлять, бо це ж лише за умисне ухилення. А якщо він з'являється за викликами, надає на вимогу всі документи, то умисного ухилення немає.

Такому боржнику треба бути готовим до того, що він ніколи не побуває за кордоном. Але ж, все одно він і коштів не має – інакше виконував би рішення, так? В подальшому, такий боржник не зможе володіти майном, поки не розрахується з боргами, бо інакше нове майно піде саме на їх погашення. У деяких країнах рішення може виконуватися лише протягом певного періоду часу, скажімо, 7 або 10 років. В Україні, якщо стягувач не пропускає строки пред'явлення документа до виконання, то саме рішення не має «строку придатності» і може по колу виконуватися надзвичайно довго. Можливо, тут Україні варто було би запозичити такий досвід, щоб дати шанс боржникам «починати нове життя». Але тільки тоді, коли вся система примусового виконання буде працювати злагоджено і чітко, коли можна буде із упевненістю стверджувати, що якщо вже рішення за 10 років, скажімо, залишилось не виконаним, значить було вжито всіх

заходів. А у нас поки деякі боржники всі ці 10 років досить легко просто ухиляються від виконання.

– Як потрібно документувати факти ухилення боржника від виконання судового рішення?

– Засобів чимало. Перш за все, необхідно зазначити, що основну роботу з документування за виконавця робить сам боржник. Коли протягом 5 днів після відкриття провадження боржник не надав виконавцеві декларацію, виконавцю залишається тільки зафіксувати це відповідним актом.

Зізнаюся, всю ту інформацію, яку боржник має зазначити в декларації, за ці 5 днів виконавець уже отримує сам. Тому думка, що декларація допоможе виконавцю, – хибна. Коли боржник не надає декларацію, то він уже створює факт ухилення. Коли боржник не з'являється за викликом виконавця, не виконує його вимоги – це документується відповідно до Інструкції з організації примусового виконання рішень актами і адміністративними протоколами, які потім спрямовуються до суду і факт ухилення додатково встановлюється ще й судом в адміністративному процесі.

– Що робити, якщо сам виконавець неналежно виконує свої обов'язки?

– Діяти. Не важливо, чи ви боржник, чи стягувач, має діяти один спільний принцип – дотримання прав, свобод та інтересів. Якщо неналежне виконання своїх обов'язків виконавцем спричиняє порушення ваших прав – вимагайте їх відновлення.

Звертайтеся до начальника (якщо це державний виконавець), до суду, до Міністерства. Якщо скарга насправді необґрунтована – це буде встановлено. Якщо ж дійсно мало місце неналежне виконання обов'язків, то такі факти повинні мати відповідні наслідки. Такі речі псують загальний імідж професії і репутацію виконавця як державного, так і приватного, тому толерувати не хочу. ►

► – **Мін'юст видав наказ, згідно з яким із рахунків боржників гроші будуть списуватися автоматично, без блокування рахунків. Це корисні зміни?**

– Давайте змодельюємо таку ситуацію: вас оштрафували і ви забули сплатити штраф, або й не знали, що зафіксовані на камеру. Як це фактично відбувається зараз? Ви дізнаєтесь, що маєте штраф, коли раптом у кав'ярні не зможете розрахуватися за каву, бо у вас заблокований рахунок. День зіпсований, але вам дозволили «занести» за каву завтра. Ви їдете до офісу, по дорозі не можете заправитись, бо ж картка не працює. Знаходите в «Дії» інформацію, що маєте штраф, але сплатити його онлайн не можете! Нагадую, картка ж заблокована. Їдете до виконавця, він вам пропонує оплатити готівкою в касі, бо так буде швидше – лиш пару днів. Ви йому пояснюєте, що гроші є на заблокованому рахунку. Гарзд, але списання займе близько тижня. Автоматичне списання означає, що між блокуванням і списанням та розблокуванням рахунку буде кілька хвилин. Тому – так, це надзвичайно корисні зміни.

– **Нещодавно в Україні з'явився новий Закон про захист боржників від колекторів. Як Ви оцінюєте такі нововведення, зокрема реальність виконання колекторськими компаніями правил етичної поведінки? Чи існує та чи виконується Кодекс професійної етики приватного виконавця?**

– Що ви знаєте про колекторів Франції, Німеччини, наприклад? Це явище треба розглядати комплексно. Якщо людину позбавити можливості чесно і законно відновити справедливості, вона вдасться

до незаконного. Коли не працюють суди, з'являється таке явище як самосуд, суд Лінча. Коли легальній юстиції «зв'язують руки» всілякими мораторіями, то розквітають нелегальні засоби. Розквіт колекторських послуг в Україні припав саме на запровадження численних мораторіїв.

Я хочу сказати, що позичальники, які страждають від протиправних дій колекторів, мають «подякувати» за це тим народним депутатам, які хвалилися тим, що захищають боржників від законного виконання рішень. Очевидно, що банки були змушені звертатися до колекторів, бо не могли в законний спосіб із дотриманням усіх прав боржника виконати рішення.

Новий закон не вирішує проблему, а частково навіть поглиблює. Заборонено телефонувати вночі? Буде телефонувати із невідомого но-

меру бот, який жодним чином не представлятиметься. Заборонено хуліганити, псувати майно? Так це завжди було заборонено КпАП і Кримінальним кодексом. Легальна колекторська діяльність стане менш ефективною. Таким чином законотворці підштовхують в бік позичальників якісь ще «нелегальніші» елементи. Авжеж, компанії, які надають банкам послуги по роботі з боржниками, формально дотримуватимуться нових вимог.

Кодекс професійної етики приватних виконавців існує та, на мій погляд, потрібен більше навіть не для боржників, а для самих же виконавців. Бо права боржника дуже чітко визначені самим Законом «Про виконавче провадження». Кодекс професійної етики врегульовує, наприклад, питання недоброчесної реклами. І в цьому приватні виконавці показують дуже високі стандарти дотримання цих правил, навіть порівняно, наприклад, з адвокатською спільнотою.

– **Робота виконавця часто полягає не тільки в стягненні коштів, а і у виконанні рішень немайнового характеру – наведіть приклади, яких саме? Зокрема, із Вашої особистої практики.**

– Бувають дуже різні рішення – витребування майна, знесення незаконних споруд, поновлення на роботі після незаконного звільнення.

Є і такі категорії, які поки уповноважені виконувати лише державні виконавці – рішення про встановлення побачень з дитиною, наприклад.

У мене на виконанні, переважно, рішення, які мають корпоративну природу виникнення, тобто спори між потужними бізнес-групами. Були, зокрема, і вилучення товарів,

будівельних матеріалів тощо. Такі рішення потребують значних ресурсів – задіяні не лише всі помічники виконавця, але й інші залучені суб'єкти, спеціалісти, експерти, охорона. Виконання відбувається не миттєво, часто бувають складними і вартісними.

– Які Вам відомі випадки неординарних способів виконання судових рішень приватними виконавцями?

– Тут треба зазначити, що заходи, які може вживати виконавець, визначені Законом України «Про виконавче провадження». Але є такі, які дуже поверхнево описані в Законі і кодексах.

Наведу приклад з примусовим відкриттям банківської скриньки. Закон каже про те, що примусове проникнення у володіння фізичної особи можливе за ухвалою суду. Тобто крім рішення про стягнення коштів необхідна додаткова ухвала саме про проникнення. Банківська скринька належить банку, тобто юридичній особі. Але володіння і власність – не те саме. Користування банківською скринькою є однією з форм володіння. Тому, якщо боржник фізична особа, то так само існує необхідність отримати таку ухвалу. Проте, суди досі не можуть однозначно визначитися зі статусом такого володіння і яку саме ухвалу треба винести. Деякі суди взагалі вважають, що відкриття банківської скриньки є лише розкриттям банківської таємниці. А бувають юристи банків, які плутають виконавче провадження з кримінальним.

Досі до неординарних способів можна віднести і звернення стягнення на кошти, що належать боржнику від третіх осіб. Тобто боржник має кошти, які знаходяться у іншій особі. Наприклад, якесь підприємство має заборгованість перед боржником. В цьому напрямку мною вже напрацьована дуже непогана прак-

тика. Звертаємо стягнення на такі активи досить часто.

– Для ефективної судової реформи необхідно реформувати систему виконання? На який іноземний досвід варто орієнтуватися? Скільки виконавців зараз в Україні не вистачає?

– У самураю нема мети. Шлях – це і є мета. Це про нашу судову реформу. Якщо ж серйозно, то система примусового виконання, як і будь-яка інша галузь, постійно розвивається і, відповідно, потребує реформування згідно з викликами сучасності. Навіть у Франції, де судові рішення виконуються приватними

чесних людей, дозволить оперативно реагувати і відновлювати права сторін у разі їх порушення. Проте, критично важливо розуміти, що встановлення контролю, потурання репресіям незалежних виконавців зведе всю ефективність нової системи нанівець.

Законопроект, підготовлений експертами, має дуже комплексний підхід: врегульовує надзвичайно багато питань, які досі не були врегульовані, має чітку систему і структуру, запроваджує нові ефективні засоби виконання і, однозначно, покращить ситуацію з виконанням рішень в Україні.

«Позичальники, які страждають від протиправних дій колекторів, мають «подякувати» за це тим народним депутатам, які хвалилися що захищають боржників від законного виконання рішень»

виконавцями уже три століття, нещодавно вносились зміни в порядок виконання, хоча до того десятиліттями система справно функціонувала.

Змішана система примусового виконання, яка була запроваджена в Україні у 2016 році, поклала початок новому етапу, заклала фундаментальні підвалини для подальшого розвитку у якісно новому напрямку. Тепер на цьому фундаменті нам належить будувати міцну ефективну систему.

Наразі у Верховній Раді перебувають два законопроекти – один розроблений Міністерством юстиції, а другий – національними та міжнародними експертами. Перший покликаний встановити тотальний контроль Мін'юсту над приватними виконавцями, а другий – якісно вдосконалити систему примусового виконання в Україні. І тепер точиться запекла дискусія щодо пошуку компромісу.

Насправді, законопроект Мін'юсту містить запобіжники, які дозволять очищати професію від недобро-

На моє переконання, нам варто брати за приклад ті країни, де ситуація близька до нашої: Болгарія, Литва, навіть Грузія. Там система приватного виконання була запроваджена відносно нещодавно, стикалася уже з усіма тими самими труднощами, які тепер постають перед нами, і всі ці країни успішно їх подолали і тепер діляться досвідом із нами.

Стосовно кількості виконавців, які необхідні Україні, – це питання яке нерозривно пов'язане з іншими аспектами, зокрема, розширенням категорій рішень, які виконуються приватними виконавцями. Коли приватні виконавці виконуватимуть всі категорії рішень без винятків, можна буде поступово скорочувати чисельність державних виконавців. Якщо виконавці отримають додаткові повноваження у сфері правосуддя, такі як констатація юридично значущих фактів, то це також створить і відповідну роботу для них.

Вважаю що чисельність виконавців має регулюватися ринком, а не підганятися під якісь штучні цифри. ■

Ольга ДРАЧЕВСЬКА

Засновник, адвокат юридичної компанії «Інколанс», радник з юридичних питань першого віце-президента Торгово-промислової палати України, медіатор, член Національної асоціації медіаторів України

«КОЛЕКТОРИ В ЗАКОНІ», АБО ЯКІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КОЛЕКТОРІВ ЗАКРІПИЛА ВЕРХОВНА РАДА

Мабуть, кожен українець стикався або ж чув про непоодинокі випадки, коли надавачі колекторських послуг вчиняли відвертий тиск на боржників. Чому так трапляється?

До цього часу в Україні не було окремого, чіткого закону, який би регулював колекторську діяльність. Колекторські компанії, відчуваючи свою безкарність, нехтуючи морально-етичними принципами, застосовували до боржників різні «специфічні» методи повернення боргу: спам нічних дзвінків, погрози, залякування та навіть фізичний вплив.

Щоб законодавчо врегулювати діяльність колекторів та покінчити з таким свавіллям, 19.03.2021 парламент прийняв Закон України № 1349-ІХ «Про захист боржників при врегулюванні простроченої заборгованості» (введення в дію відбудеться 14.07.2021).

Тобто, якщо раніше регулювання колекторської сфери передбачалось деякими нормами ЦКУ, ГКУ, законів «Про банки і банківську діяльність», про ЖКП, «Про господарські товариства», то відтепер передбачено чіткі правила та вимоги до роботи колекторів.

На сьогоднішній день в Україні зареєстровано понад 200 колекторських організацій. Але хто ж буде їх контролювати? Враховуючи те, що з 01.07.2020 почав діяти Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання

ринків фінансових послуг», який закріпив за Національним банком України здійснення нагляду за небанківськими фінсектором, то логічно, що відповідно до Закону № 1349-ІХ основним органом контролю за колекторами буде НБУ.

До обов'язків Нацбанку додається введення публічного реєстру колекторських компаній. Протягом 3-х місяців з дня набрання чинності Законом НБУ має створити такий реєстр, у якому будуть зобов'язані зареєструватися всі колектори. Ре-

і способів взаємодії колекторів з боржниками, а також передбачає ряд вимог до етичної поведінки.

Разом з тим, колекторською діяльністю заборонять займатися особам з непогашеною судимістю за низкою статей, наприклад: кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, кримінальні правопорушення проти власності, кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я людей. Власником істотної участі колекторської

«Колекторські компанії, відчуваючи свою безкарність, нехтуючи морально-етичними принципами, застосовували до боржників різні «специфічні» методи повернення боргу: спам нічних дзвінків, погрози, залякування та навіть фізичний вплив»

еєстр колекторських компаній – це система одержання, накопичення, зберігання, використання та поширення інформації про колекторські компанії. Регулятор матиме право перевіряти колекторські компанії, а також їх посадових осіб та засновників.

Отже, НБУ об'єднає в собі нормотворчу і контролюючу функцію. Регулятор самостійно визначатиме, за якими критеріями відносити фірму до числа колекторських, та самостійно стежитиме за виконанням цих критеріїв.

Щодо вже згаданих «специфічних» методів роботи колекторів – то Закон № 1349-ІХ встановлює вищеперелік дозволених форм

компанії не можуть бути особи, які є резидентами держави, що здійснює збройну агресію проти України відповідно до ст. 1 ЗУ «Про оборону України», та особи, які зареєстровані за місцем проживання на тимчасово окупованих територіях України.

У разі недотримання встановлених Законом № 1349-ІХ вимог щодо взаємодії із споживачами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки), для колекторської фірми передбачено штраф у розмірі 3–6 тис. НМДГ (51 тис. грн – 102 тис. грн). НБУ матиме право штрафувати таких порушників або виключати їх з реєстру. ►

► Хочу звернути увагу, що і банки, і фінансові компанії ще під час підписання кредитного договору будуть зобов'язані попереджати клієнта про можливе залучення колектора в разі прострочення платежів. Причому інформація щодо залучення колекторської компанії має бути розміщена на офіційному веб-сайті кредитора. Кредитор також повідомляє НБУ про укладені з колекторами угоди. Що цікаво, кредитор або ж новий кредитор зобов'язаний достроково в односторонньому порядку розірвати договір з колекторською компанією, яка два та більше разів протягом року порушить вимоги щодо етичної поведінки.

До речі, новий Закон чітко відокремлює поняття «кредитодавець» та «новий кредитор», тобто легалізується передача або продаж боргу

колекторській компанії. Отже, новий кредитор – особа, яка у встановленому законодавством порядку набула за цивільно-правовим договором або з інших підстав заміни кредитора у зобов'язанні право вимоги за договором про споживчий кредит або іншим договором передбаченими ч.2 ст.3 Закону «Про споживче кредитування».

При здійсненні діяльності колекторам забороняється контактувати з третіми особами таким чином,

«Новий Закон чітко відокремлює поняття «кредитодавець» та «новий кредитор», тобто легалізується передача або продаж боргу колекторській компанії»

щоб їм ставав відомий факт заборгованості (окрім адвоката чи представника споживача). Забороняється стягнення колектором будь-яких

додаткових сум, окрім передбачених угодою між кредитором та споживачем, чинним законодавством.

Наприклад, буде заборонено вводити людину в оману щодо розміру боргу, наслідків невиконання договору, дзвонити вночі та приховувати інформацію про номер контактної телефону. Будь-яке спілкування колектора з боржником буде здійснюватися під звукозапис, який повинен зберігатися три роки. Колектори не мають

права також використовувати й ряд персональних даних боржника. Таким чином, передбачено відповідальність від штрафів – до виключення з реєстру колекторських компаній.

Підбиваючи підсумки, хочу зазначити, що прийнятий Закон № 1349-IX «Про захист боржників при врегулюванні простроченої заборгованості» має всі шанси врегулювати значну частину проблемних питань щодо колекторської діяльності. До того ж, у суспільстві цього вже давно зачекалися, адже колектори дуже часто некоректно поведуть себе з боржниками. На мою думку, законодавчі новації дають НБУ широкі повноваження щодо захисту прав споживачів фінансових послуг, але головне – зміло ними скористуватися. Зокрема, можливість регулятора накладати штрафні санкції або виключати порушників з реєстру колекторських компаній у випадках порушень сприятиме ефективному врегулюванню вищезазначеної сфери. Комплекс нововведень дає надію на те, що з колекторським свавіллям буде покінчено, а отримані НБУ важелі впливу дозволять повноцінно захистити права споживачів фінансових послуг. **■**

DE — LAW FIRM JURE

ПОРЯДНІСТЬ І ПРОФЕСІОНАЛІЗМ

Де-Юре

Юридична
Консалтингова
Компанія

(048) 777 27 67

www.de-jure.ua

Ігор СЛОБОДЯНИК
Адвокат, партнер АО
«Слободяник та Слободяник»

ХИТРОЩІ СТРАХОВИКА

ЧИ ВИНИКАЄ ПРАВО НА СТРАХОВЕ ВІДШКОДУВАННЯ У ВИПАДКУ ПОШКОДЖЕННЯ ЗАСТРАХОВАНОГО ВІД ПОЖЕЖІ МАЙНА ВОДОЮ ВНАСЛІДОК ГАСІННЯ ПОЖЕЖІ У СУСІДНІЙ КВАРТИРІ?

Між Страхувальником та Страховиком укладено Договір добровільного страхування квартири у багатоквартирному жилому будинку від пожежі, а також від впливу рідини з водопровідних, каналізаційних, опалювальних та протипожежних систем внаслідок їх пошкодження.

Договір страхування укладено відповідно до Правил добровільного страхування майна від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (далі – *Правила 1*) та Правил добровільного страхування майна (іншого, ніж передбаченого пунктами 5-9 статті 6 Закону України «Про страхування»), які регламентують випадки впливу рідини з водопровідних, каналізаційних, опалювальних та протипожежних систем внаслідок їх пошкодження (далі – *Правила 2*).

У 2020 році у сусідній квартирі житлового будинку сталася пожежа, внаслідок гасіння якої залито водою та пошкоджено застраховану квартиру. Страхувальник звернувся із заявою про настання страхового випадку та виплату страхового відшкодування до Страхової компанії.

Страхова компанія відмовила у визнанні події страховою та виплаті страхового відшкодування, оскільки згідно Правил 2 Страховик не відшкодовує збиток, що стався внаслідок загибелі чи пошкодження застрахованого майна в результаті залиття водою в процесі гасіння пожежі.

Таким чином, логічні та законні вимоги Страхувальника до Страховика щодо виплати страхового відшкодування внаслідок пошкодження застрахованого майна, були повністю відкинута «хитрощами» Страховика шляхом використання незручних для сприйняття за юридичною конструкцією типових договорів страхування.

виплату страхового відшкодування Страхувальнику (Вигодонабувачу), в межах страхової суми. Будь-яких обмежень щодо місця виникнення пожежі, як страхового випадку, ні Договором страхування, ні Правилами 1 не передбачено.

Тобто, страховим випадком є як пожежа, яка безпосередньо призвела до знищення та пошкодження

«Страховим випадком є як пожежа, яка безпосередньо призвела до знищення та пошкодження майна, так і пожежа, яка могла призвести до часткового або повного знищення, пошкодження чи втрати майна»

Детальний правовий аналіз виниклого спору вказав на безпідставність відмови Страхової компанії у виплаті страхового відшкодування з наступних причин.

По-перше, шкода застрахованій квартирі спричинена внаслідок страхового випадку – пожежі.

Відповідно учасникам спору необхідно керуватися Правилами добровільного страхування майна від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (Правилами 1, а не Правилами 2, якими мотивував свою відмову Страховик).

Згідно Правил 1 страховим випадком є подія, зазначена в Договорі страхування, яка може призвести до часткового або повного знищення, пошкодження чи втрати майна, яка відбулася (настання страхового ризику), і з настанням якої виникає обов'язок Страховика здійснити

майна, так і пожежа, яка могла призвести до часткового або повного знищення, пошкодження чи втрати майна.

В іншому випадку, «страховий випадок» мав бути описаний в Правилах 1 як «подія зазначена в Договорі страхування, яка призвела до часткового або повного знищення, пошкодження чи втрати майна».

По-друге, шкода, заподіяна квартирі, перебуває у прямому причинному зв'язку із виникненням пожежі у сусідній квартирі жилого будинку.

Відповідно до Правил 1 ризик вважається страховим, якщо є прямий, безпосередній зв'язок між настанням події, на випадок якої проводиться страхування, і знищенням, пошкодженням чи втратою застрахованого майна, що призвело до фактичних збитків Страхувальника (Вигодонабувача). ►

► Встановлено, що внаслідок пожежі шкода квартирі була б заподіяна за будь-яких обставин: або від вогню, або внаслідок його гасіння, з метою відвернення можливості спричинення шкоди пожежею (третього варіанту розвитку подій не дано), що вказує на наявність ознаки невідворотності шкоди, заподіяної квартирі внаслідок пожежі.

Обов'язковість вжиття заходів щодо гасіння пожежі встановлена Правилами пожежної безпеки в Україні. Більше того, обов'язок вживати всіх можливих заходів щодо гасіння пожежі сприймається як звичай.

По-третє, і головне, у Правилах 1 не передбачено такого виключення із страхових випадків і обмежень страхування, як «Страховик не відшкодовує збиток, що стався внаслідок загибелі чи пошкодження застрахованого майна в результаті затоплення, залиття водою в процесі гасіння пожежі».

Необхідно підкреслити, що Страховик мотивував своє рішення про відмову здійснити виплату страхового відшкодування наявністю у Правилах 2 страхового виключення щодо загибелі чи пошкодження застрахованого майна в результаті затоплення, залиття водою в процесі гасіння пожежі.

Відсутність такого страхового виключення у Правилах 1 є безспірним доказом того, що воно не поширюється на страхові випадки, пов'язані із пожежами.

Очевидно, що страховики усвідомлюють характерність та повторюваність випадків заподіяння шкоди майну внаслідок гасіння пожеж, та ототожнення споживачами послуг страхування шкоди від пожежі та шкоди внаслідок її гасіння з метою рятування застрахованого майна від знищення.

Згідно принципу *casus omissus pro omissis habendus est* – пропущена

норма має бути визнана навмисно пропущеною.

Важливо врахувати, що наведені доводи мають оцінюватися через призму положень частини 5 статті 6 Закону України «Про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг», згідно із якою у разі виникнення неоднозначного тлумачення прав та обов'язків сторони за договором за участю споживача фінансових послуг такі права та обов'язки тлумачаться на користь такого споживача; та частини 8 статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів», якою передбачено, що нечіткі або двозначні положення договорів із споживачами тлумачаться на користь споживача.

Бажання уникнути виплати страхового відшкодування призвело до очевидних порушень вимог закону зі сторони страхової компанії, а спір між сторонами договору страхування переданий на вирішення суду. **19**

В ЖИТТІ КЕРУЮСЯ ПРИНЦИПОМ:

КОЛИ РОБИШ ПЕВНИЙ КРОК – БУДЬ ГОТОВИЙ ПОНЕСТИ ЗА НЬОГО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Лідія КАРПЛЮК

Адвокат, АО «Леценко, Дорошенко і Партнери»

– Лідіє, наскільки складно зараз працювати адвокатам в Україні, в умовах нашого законодавства та стану правосуддя? Від чого залежить успішне вирішення справ?

– Насправді, адвокатам не легко працювати не тільки в умовах сьогодення і, мабуть, не тільки в Україні. Адже, в першу чергу, наша професія є надзвичайно відповідальною і часто від наших дій та рішень залежать долі наших клієнтів, їх бізнесу та майна, тому і викладатися треба на максимум.

Українське законодавство надзвичайно мінливе, тому потрібно постійно «тримати руку на пульсі» і відслідковувати актуальні зміни та новації. При цьому, такі зміни не завжди є виправданими та необхідними, не кажучи вже про їх системність, чіткість та ясність. Крім того, при формуванні позиції у справі не достатньо вивчити лише нормативну базу, адже на даний час поряд із законодавчими нормами важливу роль відіграє практика Верховного Суду, яка часом є не послідовною, відтак важливо її відстежувати, аналізувати та доречно використовувати. Також не зайвим є вивчення практики Європейського суду з прав людини, адже суди повинні застосовувати її при розгляді справ як джерело права.

Відтак, у нашій професії потрібно постійно рухатися вперед, вчитися, пізнавати, вдосконалюватися – і лише завдяки цьому досягати

успішних результатів. Звісно, наша робота орієнтована на постійний контакт із найрізноманітнішими суб'єктами, зокрема, органами державної влади, місцевого самоврядування, та, звичайно, із судовою системою. Тому постійні реформування, брак фінансування, кадрові та інші проблеми безпосередньо впливають на результати нашої роботи, і в першу чергу, на оперативність вирішення поставлених перед нами завдань.

– Адвокату краще спеціалізуватися в одній-двох сферах чи бути «універсалом»?

– Фаховим і компетентним універсалом бути складно і, мабуть, майже нереально. Кожна сфера правовідносин дуже багатогранна. Відповідно, нормативна база, яка її регулює, надзвичайно обширна, при цьому ще й дуже мінлива. Тому охоплювати весь обсяг інформації, обробляти її та оперативно застосовувати дуже непросто. Водночас, якщо виокремити цікавий для себе напрямок та вдосконалюватися саме у ньому, то дійсно можна стати професіоналом у цій сфері. ►

Лідія КАРПЛЮК
*Адвокат, АО «Лещенко,
Дорошенко і Партнери»*

► – Чим приваблює Вас кримінальне право та процес?

– На даному етапі більшу частину моєї роботи складають саме кримінальні справи. На початку свого професійного шляху в адвокатурі я не була впевнена, що кримінальний процес буде для мене цікавим та емоційно прийнятним. Тим не менше, розпочавши практику у сфері кримінального права та процесу, я усвідомила, що це та сфера, у якій є можливість безпосередньо відстоювати права, свободи та законні інтереси людини, щоб кримінальне провадження не стало інструментом тиску з боку правоохоронних органів, щоб притягнення до відповідальності відбувалося виключно в рамках закону та лише у разі безумовного доведення вини особи, а також щоб до кожного була застосована належна правова процедура.

А ще у кримінальному процесі, як і у будь-якому змаганні, присутній спортивний інтерес, адже кримінальне провадження – це, по своїй суті, змагання сторони захисту та сторони обвинувачення, і саме адвокат буде та реалізовує стратегію такої боротьби. Крім того, постійне протистояння зі стороною обвинувачення вимагає емоційної стійкості та рішучості, вміння швидко зреагувати та відстояти права свого клієнта незалежно від його статусу у кримінальному провадженні.

– Які законодавчі та практичні особливості кримінального провадження створюють найбільше перепон у роботі?

– Мабуть, різний обсяг процесуальних прав сторін кримінального провадження, не дивлячись на те, що законодавчо задекларовано змагальність та рівність сторін. Відтак, адвокату набагато складніше, ніж стороні обвинувачення зібрати доказову базу на підтвердження версії сторони захисту чи спросту-

вання версії процесуальних опонентів. Крім того, на жаль, у нас до цього часу чітко прослідковується обвинувальний нахил правоохоронної системи та правосуддя, при цьому більшість з їх представників не мають сміливості брати на себе відповідальність за прийняття законних та справедливих рішень на користь людини, а не системи.

– А якщо говорити про стан виконання судових рішень – у якій сфері ситуація найгірша? Тобто, які рішення виконуються найскладніше?

– Загальновідомо, що ситуація з виконанням судових рішень в Україні дуже плачевна і отримання позитивного рішення в суді аж ніяк ще не означає досягнення бажаного результату. На мою думку, найскладніше виконуються судові рішення щодо стягнення значних сум заборгованості, адже часто до моменту набрання законної сили таким рішенням суду виявляється, що у боржника відсутні будь-які доходи чи майно, чи навіть сам боржник зник. Тому ще на етапі звернення до суду варто прогнозувати можливий хід подій та максимально швидко та ефективно забезпечувати позов.

– Як оцінюєте роботу приватних виконавців в Україні, зокрема порівняно із ДВС? Чи співпрацюють адвокати із виконавцями, аби якнайкраще завершити справу клієнта?

– Приватні виконавці показують надзвичайно хороший рівень виконання судових рішень, адже від активності їхніх дій у виконавчому впровадженні залежить і розмір одержаної ними винагороди. Швидше і більше стягнули – більше заробили, і це абсолютно логічно. Приватні виконавці готові застосовувати нестандартні та нестандартні підходи у своїй роботі, що приносить необхідні результати. Тому, однозначно, ефективність

приватних виконавців є значно вищою в порівнянні із державними виконавцями, які рідко коли демонструють зацікавленість у якомога швидшому виконанні судового рішення.

При цьому, коли виконання рішення здійснюється державним виконавцем, то адвокат змушений займати надзвичайно активну позицію і фактично ініціювати та спонукати кожну наступну дію у виконавчому провадженні, водночас комунікація з приватними виконавцями справді відбувається у формі співпраці для досягнення бажаного результату.

– На Вашу думку, чи варто посилювати кримінальну відповідальність суддів?

– Можливість притягнення суддів до кримінальної відповідальності, безумовно, повинна бути передбачена законодавством, адже безкарність породжує вседозволеність. Водночас, норми, які регламентують кримінальну відповідальність суддів, та механізм її застосування повинні бути чіткими та не двозначними, адже у нашій державі невизначеність понять та прогалини у законодавчому регулюванні часто призводять до зловживань з боку правоохоронних органів, зокрема шляхом використання кримінального провадження (навіть без повідомлення про підозру) як засобу тиску на суддів, що має наслідком нівелювання незалежності правосуддя.

– Яка сторона у процесі найбільше схильна до зловживань?

– Не впевнена, що можу відповісти на це запитання, адже ситуації, справи, опоненти і процеси абсолютно різні, перед їх учасниками переважно ставляться діаметрально різні завдання і, відповідно, засоби їх досягнення бувають різними. Тому і зловживання сторін у процесі для себе пояснюю приказкою «ціль виправдовує засоби». ►

► – **Якщо говорити про соціальні питання, серед останніх резонансних – нові покарання для водіїв-порушників. Як Ви оцінюєте цей закон?**

– Почну з того, що в житті я керуюся принципом: коли робиш певний крок – будь готовий понести за нього відповідальність. І тут мова про кроки не лише у правовому полі. Але якщо ми зараз говоримо про водіїв-порушників, які сідають за кермо у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, то таким вчинком вони наражають на небезпеку не лише себе, але й людей, які опиняються поруч з ними, при цьому навіть випадково. Тому посилення санкцій за водіння в нетверезому стані, на мою думку, є цілком виправданим і необхідним, адже, на жаль, рівень нашої правосвідомості,

зокрема і в сфері безпеки дорожнього руху, є дуже низьким. Отже, не варто нарікати на високі штрафи чи суворі покарання, а достатньо лише дотримуватися встановлених законом норм та своїми діями не провокувати застосування таких санкцій.

– **Загалом, на Вашу думку, у яких сферах ще варто зробити санкції жорсткішими? Чи, можливо, Ви прихильник іншого підходу до покарання?**

– Перше, що спадає на думку, це корупційні злочини. При цьому, вважаю, що посилення відповідальності в сторону збільшення строків позбавлення волі не є ефективним та економічно обґрунтованим, оскільки утримання в місцях позбавлення волі фінансується з державного бюджету, тобто з кишень платників податків. Мені здається, що першим етапом відповідальності за корупційні правопорушення мали би бути величезні штрафи, які могли би наповнювати наш бюджет, водночас, можна було б передбачити альтернативу застосування реального покарання у вигляді позбавлення волі у випадку їх несплати. Конфіскація майна ніби й непогане покарання, але малодієве, адже ще задовго до моменту набрання вироком законної сили часто виявляється, що в особи формально відсутнє будь-яке майно, тому просто немає що конфіскувати. Крім того, вважаю, що варто було б збільшити строки позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – аж до довічної такої заборони. Можливо, поряд з іншими покараннями за корупційні правопорушення не зайвим було б передбачити і можливість застосування тривалих громадських робіт.

– **До речі, про роботу. Як організовується робочий процес в АО «Лещенко, Дорошенко і партнери», чи є якісь цікаві особливості корпоративної культури?**

– На даний час у нас в команді працює дев'ять адвокатів та четверо помічників, які розподілені за основними галузями права. Будь-які процеси в об'єднанні відбуваються під пильним керівництвом партнерів та із загальним духом командної роботи. Усі цікаві, незрозумілі, неоднозначні чи дискусійні питання завжди активно обговорюються з колегами і звичайно ж вирішуються. Формат роботи адвокатського об'єднання дозволяє команді братися за великі проекти чи одночасно паралельно за кілька нових, при цьому ти завжди знаєш, що ти не один і колеги підстрахують та допоможуть у разі такої необхідності.

У нашому колективі завжди панує дружня та домашня обстановка, незалежно від посади та стажу роботи в об'єднанні, всі ми щирі та відкриті один з одним.

– **За якими принципами юристи вашої компанії працюють із клієнтами? Як розподіляються справи?**

– Професійність, якість, цілеспрямованість, відданість, відвертість. Саме такі принципи роботи нашої команди першими спадають на думку.

Щодо розподілу справ, то, звісно, початкову оцінку тій чи іншій справі переважно надають партнери об'єднання, та в подальшому визначають, хто з адвокатів буде її вести. При цьому, зазвичай, складними справами займаються одночасно кілька адвокатів, що дає можливість більш комплексно працювати над проблемами та оперативно знаходити шляхи їх вирішення.

– **Конкуренція на ринку юридичних послуг завжди дуже висока. Що допомагає АО «Лещенко, Дорошенко і партнери» бути в лідерах?**

– Наша сила у нашій команді – команді професіоналів, колег, однодумців і, врешті-решт, друзів. ■

Адвокатське об'єднання “Лещенко, Дорошенко і партнери”

White-Collar Crime

Захист у кримінальних провадженнях

Представництво інтересів у цивільних,
господарських, адміністративних справах

Представництво інтересів
у Європейському Суді з прав людини

Податкові спори

Захист бізнесу

Do everything for victory!

📍 01042, м. Київ,
вул. Джона Маккейна, 1

☎ (067) 262-12-34,
(050) 381-11-63,
(050) 671-71-92

🌐 ldp.com.ua

Сергій ЛИТВИНЕНКО
Адвокат, ЮФ
«Горецький і Партнери»

ХТО НЕ ВСТИГ, ТОЙ ЗАПІЗНИВСЯ:

ПОДАТКОВИЙ БОРГ ТА ПРОВАДЖЕННЯ ПРО БАНКРУТСТВО

Велика Палата ВС: Податковий орган, як і інші конкурсні кредитори, повинен подати усі вимоги до боржника-банкрута, які виникли до порушення провадження про банкрутство, незалежно від того, є вони узгоджені або ні.

15.12.2020 Велика Палата ВС розглянула справу № 904/1693/19, що містила виключну правову проблему, яка полягала у визначенні моменту виникнення грошових зобов'язань боржника щодо сплати податкових платежів за неузгодженими податковими повідомленнями-рішеннями, а отже й визначення обсягу самостійного дослідження господарським судом у попередньому засіданні у справі про банкрутство обставин виникнення кредиторських вимог податкового органу та щодо необхідності встановлення обов'язку суду в наданні оцінки первинним документам, поданим контролюючим органом на підтвердження його грошових вимог до боржника за податковими зобов'язаннями.

ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ СПРАВИ

В провадженні Господарського суду Дніпропетровської області знаходиться справа 904/1693/19 про банкрутство ТОВ «Трейд коммодіті».

Офіс великих платників податків Державної фіскальної служби (далі – ОВПП ДФС) звернувся з грошовими вимогами до боржника у загальному розмірі 525 158 393,24 грн. У липні 2019 року ОВПП ДФС надало уточнення

до заяви про визнання грошових вимог до боржника, відповідно до якого сума узгоджених та визнаних грошових вимог становить 24 586 774,07 грн (за основним платежем – 5 783 852,12 грн, штрафні санкції, пеня – 18 802 921,95 грн).

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 24.07.2019, серед іншого, визнано частково грошові вимоги ОВПП ДФС у сумі 3 842,00 грн (1 черга задоволення); основний борг 5 783 852,12 грн (6 черга задоволення), штрафні санкції/пеня 18 802 921,95 грн (6 черга задоволення); грошові вимоги ОВПП ДФС у сумі 500 571 619,17 грн відхилено; затверджено реєстр вимог кредиторів у справі про банкрутство ТОВ «Трейд Коммодіті», зокрема, з визнаними вимогами ОВПП ДФС.

Суд першої інстанції вказав на те, що податковим боргом у розумінні Податкового кодексу України є сума узгодженого податкового зобов'язання, відповідно заява ОВПП ДФС підлягає задоволенню лише в частині узгоджених податкових зобов'язань на загальну суму 24 586 774,07 грн.

Постановою від 17.12.2019 року Центральний апеляційний господарський суд ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 24.07.2019 року залишив без змін.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що для визнання сум грошових зобов'язань податковим боргом необхідна обов'язкова наявність двох умов одночасно: такі повинні набути статусу узгоджених і не сплачені платником податків у встановлений ПК України строк. Тож,

враховуючи встановлені обставини, погодився з висновком місцевого господарського суду про те, що на час прийняття оскаржуваного рішення боржник має заборгованість перед ОВПП ДФС на загальну суму 24 586 774,07 грн, разом із тим заборгованість на загальну суму 500 571 619,17 грн є неузгодженою, оскільки оскаржується в судовому порядку і на час прийняття оскаржуваної ухвали розгляд справи не завершено, а тому не може бути визнаною у складі кредиторських вимог.

Ухвалою від 30.09.2020 Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду справу разом із касаційною скаргою податкового органу передав на розгляд Великої Палати Верховного Суду на підставі ч. 5 ст. 302 Господарського процесуального кодексу України.

За висновками Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, виключна правова проблема полягає у визначенні моменту виникнення грошових зобов'язань боржника щодо сплати податкових платежів за неузгодженими податковими повідомленнями-рішеннями, а відтак і визначенні обсягу самостійного дослідження господарським судом в попередньому засіданні у справі про банкрутство обставин виникнення кредиторських вимог податкового органу та щодо необхідності встановлення обов'язку суду у наданні оцінки первинним документам, поданим контролюючим органом на підтвердження його грошових вимог до боржника за податковими зобов'язаннями. ►

► Вказана проблема наявна у незначеній кількості справ, оскільки відкриття провадження у справах про банкрутство господарюючого суб'єкта передбачає настання його неплатоспроможності в ході здійснення ним господарської діяльності, що саме по собі передбачає наявність відносин, що виникають у сфері справляння податків і зборів, а тому питання визначення кредиторських вимог податкового органу можливе чи не в кожній такій справі.

ПОЗИЦІЯ ВП ВС: КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

• Аналіз приписів ч. 1, 4 ст. 23 Закону № 2343-ХІІ свідчить про те, що з моменту офіційної публікації оголошення про порушення щодо боржника справи про банкрутство є таким, що фактично настав, строк виконання усіх зобов'язань боржника, які виникли до моменту порушення щодо нього провадження у справі про банкрутство, і, незалежно від настання строку їх

виконання, кредитори за такими зобов'язаннями зобов'язані заявити грошові вимоги до боржника у справі про банкрутство з додержанням тридцятиденного строку від дня офіційного оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство, бо протилежне матиме наслідком втрату такими вимогами статусу конкурсних і їх включення до реєстру як вимог шостої черги (правова позиція, наведена у постановках Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 6 вересня 2018 року у справі № 903/984/16, 13 листопада 2018 року у справі № 909/1056/15, від 12 грудня 2018 року у справі № 910/30188/15, від 9 квітня 2019 року у справі № 923/436/17, 29 січня 2019 року по справі № 909/722/14, від 12 лютого 2019 року у справі № 914/1096/18, від 5 грудня 2019 року у справі № 910/1678/19, від 5 грудня 2019 року у справі № 910/1678/19, від 24 липня 2020 року у справі № 904/3060/19.

• Норми ст. 1 та ч. 1 ст. 23 Закону № 2343-ХІІ пов'язують статус конкурсних грошових вимог виключно з моментом виникнення відповідного зобов'язання боржника (постанова Верховного Суду від 20 лютого 2019 у справі № 921/184/16-г/10).

Тобто при визначенні статусу кредиторських вимог у справі про банкрутство має враховуватися насамперед момент виникнення вимоги, а не строк її виконання, відтак вимоги кредиторів, які виникли до порушення провадження у справі про банкрутство, є конкурсними незалежно від строку виконання грошових зобов'язань боржника.

• Неузгодженість суми грошового зобов'язання не означає, що зобов'язання не існує або може не враховуватися при зверненні із заявою про визнання кредиторських вимог відповідно до приписів статті 23 Закону № 2343-ХІІ.

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК ВП ВС

З огляду на положення статей 23-25 Закону № 2343-ХІІ, чинного на момент відкриття провадження у цій справі, податковий орган, так само як і інші конкурсні кредитори, повинен подати до господарського суду вимоги до боржника щодо його грошових зобов'язань по сплаті податків і зборів, що виникли до дня відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство разом з документами, що ці зобов'язання підтверджують, а господарський суд зобов'язаний розглянути всі вимоги та заперечення проти них на підставі поданих кредитором і боржником документів, оцінити правомірність цих вимог незалежно від наявності в адміністративному суді спору щодо неузгодженого податкового зобов'язання, з якого сформована кредиторська вимога податкового органу. **■**

ПІДНЯТТЯ «КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ» У ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА

Катерина СПИРИДОНОВА
Адвокат, партнер
АО Bossom Group,
сертифікований
корпоративний
секретар

Актуальність теми банкрутства на фоні подій, пов'язаних з пандемією, не викликає жодних сумнівів. Кількість компаній, які оголосили про банкрутство або повідомили про його високу ймовірність, постійно зростає.

Не оминула неплатоспроможність і відомі всесвітні бренди, адже у 2020 році повідомили про загрозу банкрутства навіть такі компанії як цирк «Du Soleil», ритейлер «J. Crew», італійський лоукостер «Ernest Airlines» та багато інших.

В Україні за останній рік було порушено приблизно 700 справ про банкрутство, серед яких є «гучні» боржники, такі як ритейлери, що працювали під брендами «Фуршет» та «Вопах», автомобільна компанія «Богдан Моторс» та інші.

Ключовим питанням під час банкрутства завжди є задоволення вимог кредиторів. Всі ми добре розуміємо, що на практиці на момент порушення справи про банкрутство у боржника майже завжди відсутні будь-які активи, на які можна звернути стягнення. В результаті тривалої процедури банкрутства (в середньому в Україні така процедура триває 2,5-3 роки) кредитори, найчастіше, залишаються ні з чим. ►

Катерина СПИРИДОНОВА
*Адвокат, партнер АО Bossom
Group, сертифікований
корпоративний секретар*

► Одна справа, коли неплатоспроможність дійсно сталась в результаті незалежних від компанії та її власників/керівників обставин, а інша справа, коли ще до початку банкрутства власники та/або керівництво бізнесу заздалегідь «подбали» про те, щоб компанія-банкрут позбулась будь-яких ліквідних активів.

Інструменти, якими користується боржник, є очевидними і розповсюдженими: протягом певного періоду часу належне боржнику майно, за рахунок якого можуть бути задо-

ключові моменти, що стосуються питання відповідальності за сновників/керівників за боргами товариства.

СОЛІДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА

З прийняттям Кодексу України з питань банкрутства кредитори отримали можливість притягти керівника компанії до солідарної відповідальності за невиплату боргів (ч. 6 ст. 34).

«Боржник зобов'язаний у місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі у разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами»

волені вимоги кредиторів, вибуває з володіння боржника. При чому, схеми такого «вибуття» є очевидними і, на превеликий жаль, дуже популярними – від купівлі-продажу майна до фіктивних застав, іпотек тощо.

У таких випадках, коли у кредиторів є підстави стверджувати, що дії фізичних осіб (власників, керівників) очевидно були спрямовані на погіршення фінансового стану юридичної особи, законодавець дозволяє «підняти корпоративну вуаль» (*lifting corporate veil*) та притягнути до відповідальності безпосередньо недобросовісних фізичних осіб.

За останні роки за даними судової практики подібний інструмент дійсно застосовується під час ліквідаційних процедур, а засновників/керівників неодноразово було притягнуто до субсидарної відповідальності, зокрема, на такі суми, як 2 908 843,51 грн, 7 618 207,63 грн, 9 591 305, 00 грн.

Системно та комплексно аналізуючи чинне законодавство, пропонуємо розглянути основні

З одного боку, така відповідальність фізичної особи всім своїм майном виступає додатковими гарантіями для кредиторів, а з іншого боку, створює значні ризики для самого керівника, у зв'язку з чим такий інститут має бути не тільки дієвим, а й чітким, однозначним та таким, що не допустить жодних зловживань.

Законодавець, врегульовуючи питання солідарної відповідальності керівника, обмежився ч. 6 ст 34 Кодексу України з питань банкрутства, яка говорить наступне: «Боржник зобов'язаний у місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі у разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності), та в інших випадках, передбачених цим Кодексом. Якщо керівник боржника допустив порушення цих вимог, він несе солідарну відповідальність за незадоволення вимог кредиторів. Питання порушення керівником

боржника зазначених вимог підлягає розгляду господарським судом під час здійснення провадження у справі.

У разі виявлення такого порушення про це зазначається в ухвалі господарського суду, що є підставою для подальшого звернення кредиторів своїх вимог до зазначеної особи».

На нашу думку, дана норма не є однозначною та цілком зрозумілою з точки зору практичної реалізації. Як мінімум, проблемними є наступні моменти.

По-перше, з якого моменту має обчислюватись «місячний строк»? Яким чином точно визначити дату, коли виникла «загроза неплатоспроможності»? Чітка відповідь у законодавстві відсутня. Цікавою та аргументованою є позиція судді-спікера Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Сергія Жукова, відповідно до якої «моментом, коли виникла загроза неплатоспроможності, може бути дата, коли вартість (ринкова або балансова) усіх активів боржника менша або дорівнює сумі вимог кредиторів, строк виконання яких настав» (джерело – видання «Закон і Бізнес», № 2 (1456) 2020). Зважаючи на відсутність судової практики така позиція може стати керівникам у нагоді.

По-друге, солідарна відповідальність настає за «незадоволення вимог кредиторів». Як ми бачимо, мова йде не про солідарну відповідальність за боргами компанії, що банкрутує, а лише про відповідальність за незадоволення вимог. Фактично це може означати, що до моменту, поки не настане випадок «незадоволення вимог кредиторів», солідарна вимога до керівника буде безпідставною. Логічно вважати, що таке право виникає у кредитора після затвердження даних за результатами задоволення вимог кредиторів, коли будуть наявні підтвердження того, які саме вимоги залишились незадоволеними. ►

► **По-третє**, ст. 34 Кодексу України з питань банкрутства серед переліку документів, які подаються боржником до суду, зазначає необхідність подання рішення вищого органу управління боржника про звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі. Отже, постає питання щодо компетенції директора подати таку заяву у випадку відсутності відповідного рішення вищого органу управління. Більше того, після виникнення загрози неплатоспроможності у керівника фактично є один місяць на звернення до суду.

В той же час, щоб скликати загальні збори учасників і отримати рішення вищого органу управління керівнику потрібно повідомити про це не менше ніж за 30 днів до запланованої дати зборів (статутом компанії може встановлюватись інший строк, але на практиці скорочення 30-денного строку статутом майже не зустрічається).

Отже, маємо наступну ситуацію: директор дізнався про загрозу неплатоспроможності, повідомив учасників про необхідність проведення загальних зборів, але збори відбудуться вже після спливу місячного строку на звернення до суду.

Зважаючи на серйозність ризику солідарної відповідальності для керівника, найдоцільнішим, на нашу думку, є звернення до суду з заявою про відкриття справи про банкрутство навіть за відсутності рішення вищого органу управління. У такому випадку керівник підтверджує свою добросовісність та виконує вимогу законодавства, адже від нього вимагається «звернення із заявою», а не забезпечення фактичного відкриття провадження по справі.

Щодо самої процедури притягнення керівника до солідарної відповідальності, то на сьогоднішній день вона фактично є двоетапною.

На першому етапі вчиняються дії, пов'язані з фіксацією в ухвалі господарського суду факту виявлення порушення керівником вимог ч. 6 ст. 34 КУзПБ. Зазначене питання розглядається судом під

час здійснення провадження у справі. Хто може ініціювати таке питання перед судом – чітко законом не встановлюється. Прямо таке повноваження не належить до компетенції зборів кредиторів,

комітету кредиторів, розпорядника майна чи ліквідатора. Крім того, фактично у такому випадку не можна виключати і власну ініціативу суду встановити факт порушення.

Додатково радимо звернути увагу на позицію, висловлену суддею Сергієм Жуковим, який вказує на те, що «розгляд господарським судом питання порушення керівником боржника строків подання відповідної заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство за наявністю ознак неплатоспроможності боржника, що є підставою для звернення у майбутньому кредиторів з відповідними заявами про покладення на керівника боржника солідарної відповідальності за незадоволення вимог кредиторів має зазначатися в ухвалі за результатами попереднього засідання, саме коли вимоги кожного з кредиторів підлягають дослідженню господарським судом (ст. 49 Кодексу) (джерело – видання «Закон і Бізнес», № 2 (1456) 2020).

На **другому етапі** кредитори за наявності відповідної ухвали можуть звернутись до керівника з відповідними вимогами. Тобто, мова фактично йде про те, що питання щодо солідарної відповідальності буде вирішуватись не в межах справи про банкрутство, а стане самостійним предметом судового спору.

СУБСИДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ТА ЗАСНОВНИКА

Інститут притягнення до субсидарної відповідальності керівників та засновників не є новим, адже був передбачений ще до прийняття Кодексу України з питань банкрутства. Ч. 2 ст. 61 КУзПБ дозволяє ліквідатору заявити вимоги до третіх осіб, які несуть відповідальність за зобов'язаннями боржника у зв'язку з доведенням його до банкрутства а також у випадку, якщо банкрут-

ство сталося з вини засновників/керівника.

Що стосується керівника, то субсидарна відповідальність за зобов'язаннями товариства-боржника також настає у випадку, коли керівник порушив приписи ч. 3 ст. 31 Закону України «Про господарські товариства» та не скликав загальні збори учасників у випадку зниження вартості чистих активів більш як на 50% у порівнянні з таким показником станом на кінець попереднього року.

Слід відмітити, що судова практика останніх років є сталою та однозначною у питанні того, що можливість покладення субсидарної відповідальності не пов'язана з обов'язковою наявністю вироку/вироків щодо відповідних осіб.

Також судова практика встановлює необхідні критерії, які є обов'язковими для притягнення особи до субсидарної відповідальності за доведення до банкрутства:

- підписання завідомо невігідних для юридичної особи договорів;
 - діяння, що грубо суперечать вимогам належного господарювання;
 - необґрунтована сплата грошових коштів;
 - безпідставна передача третім особам майна;
 - заплутування звітності, знищення документів або інформації;
 - дії, що довели юридичну особу до банкрутства та завдали великої матеріальної шкоди державі чи кредитору (500 і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян).
- Верховний Суд також наголошує про необхідність конкретизації об'єктивної сторони правопорушення з доведення до банкрутства/банкрутства з вини відповідальних суб'єктів, виходячи із сукупності таких обставин щодо боржника та дій (бездіяльності) відповідальних суб'єктів:

1) вчинення суб'єктами відповідальності, за відсутності у борж-

ника будь-яких активів, будь-яких дій/бездіяльності, направлених на набуття/збільшення кредиторської заборгованості боржника без наміру її погашення;

2) прийняття суб'єктами відповідальності рішення, вказівки на вчинення/вчинення майнових дій з виведення активів боржника за наявності у боржника заборгованості та за відсутності будь-яких інших ресурсів (та перспектив їх отримання боржником) для погашення заборгованості боржника;

3) прийняття суб'єктами відповідальності рішення, вказівки на вчинення дій/бездіяльності з набуття/збільшення кредиторської заборгованості боржника в один і той же період часу (податковий період тощо) або з незначним проміжком часу з прийняттям рішення, вказівкою на вчинення/вчиненням майнових дій з виведення активів боржника за відсутності будь-яких інших ресурсів (та перспектив їх отримання боржником) для погашення заборгованості боржником.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно відмітити, що успіх практичної реалізації зазначених інститутів на сьогоднішній день, в першу чергу, залежить від того, наскільки сторони зможуть юридично підготуватись до захисту своєї правової позиції.

Якщо інститут притягнення керівників/засновників до субсидарної відповідальності вже має практичну реалізацію, то інститут солідарної відповідальності керівника поки має більше запитань ніж відповідей. В таких умовах керівнику варто приділити увагу обов'язкам, які покладає на нього чинне законодавство, в тому числі, КУзПБ, а кредитори мають заздалегідь подбати про своєчасне виявлення та фіксацію фактів, які допоможуть притягнути до відповідальності недобросовісний менеджмент боржника. **■**

Євген ПОПКО

Адвокат, партнер ЮФ

«Брати Попко та Партнери»

У ВСЬОМУ МАЄ БУТИ БАЛАНС ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД

– Євгене, як представник нової генерації юристів Ви у роботі дотримуєтеся балансу між консервативними методами та інноваційними, чи практикуєте абсолютно нестандартні підходи?

– Однозначно, баланс! Все ж таки юриспруденція, юридичний бізнес мають свої традиції, норми та звичаї, порушувати які було б поганим тоном та непрофесійністю. Водночас, безумовно, потрібно йти у ногу з часом та впроваджувати новітні технології та нестандартні підходи.

Найголовніше – це клієнт. До кожного ми застосовуємо індивідуальний підхід.

– Завжди цікаво дізнаватися історії створення юридичних компаній – як з'явилася фірма «Брати Попко та Партнери»?

– У нас з моїм старшим братом різниця у 7 років, але чудові стосунки, ми завжди були, є та будемо найближчими людьми. Однозначно, це все лише завдячуючи нашим батькам. Ми завжди хотіли створити щось своє та разом над цим працювати. Й що найцікавіше, удвох із самого дитинства мріяли стати адвокатами.

Фірму ми створили в 2009 році, я тоді ще навчався в Інституті міжнародних відносин, а брат вже викладав. Зрозуміло, що попервах абсолютно всім займався мій брат, а я лише допомагав та вчився. Зараз нашій компанії вже йде дванадцятий рік, минулого року ми відкрили офіс у Торонто в Канаді, а подальші плани – ще амбітніші.

– Бути «судовим адвокатом» – це не лише виступати як захисник у процесах, а й відслідковувати

процес та результат виконання судових рішень? Які проблеми виникають на цьому етапі?

– Будь-який судовий процес закінчується рішенням суду, однак, на відміну від поширеної думки – це лише половина справи, адже надалі виникає необхідність у їх виконанні. Це дуже важкий і складний процес, який можна порівняти з безпосереднім веденням справи з першої до касаційної інстанції.

В рамках процесу виникає багато

– Яка Ваша думка про Єдиний реєстр боржників, це корисний інструмент?

– Звичайно, Єдиний реєстр надзвичайно корисний інструмент для будь-якої людини. Інформацію, отриману з Реєстру, можна використовувати як для себе (наприклад, дізнатися чи не відкрито провадження, чи сплачено можливі штрафи), так і для перевірки контрагентів і осіб, з якими маєте справу. Відкриті дані надають можливість завжди мати

«Закон весь час удосконалюється: видаляються прогалини, доповнюються положення щодо повноважень та права державних та приватних виконавців»

труднощів, але основна – зловживання правами, і як наслідок, затягування процесу зі сторони боржника. Ніхто не бажає добровільно виконувати рішення, а тому сміливо користується всіма можливостями для затягування.

Оскільки завершення справи для нас – це доведення її до повного виконання, то на рішенні суду на користь клієнта справа не закінчується: ми маємо постійно підтримувати контакт зі стягувачем, виконавчою службою, вживати заходів у разі штучного затягування боржником процесу тощо.

– Як часто трапляються зловживання та «затягування» провадження?

– Неймовірно часто, на межі із «завжди». Добровільне виконання боржником своїх зобов'язань без намагань затягнути процес – досить рідкісний випадок.

необхідну інформацію, а тому є незамінним ресурсом.

– Чи адекватно визначаються строки у виконавчому провадженні?

– Строки, визначені Законом «Про виконавче провадження, видаються досить розумними, та й сам Закон, в цілому, прописаний добре. Державний виконавець має вчиняти певні дії, при цьому, якщо боржник вважає, що державний виконавець зловживає своїми правами, – він має право оскаржити дії виконавця, і має на це достатньо часу.

Окрім того, Закон весь час удосконалюється: видаляються прогалини, доповнюються положення щодо повноважень та права державних та приватних виконавців. Однак, надто широке коло прав боржника на даному етапі призводить до наявності великої кількості можливостей для затягування процесу. ►

► – У яких випадках переривається строк пред'явлення виконавчого документа до виконання?

– Строки перериваються в разі пред'явлення виконавчого документа до виконання. В іншому випадку це трапляється, коли суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, надає відстрочку або розстрочку.

Крім того, у разі неможливості виконати повністю або частково рішення суду, державний виконавець повертає виконавчий документ стягувачу, і з цього моменту вважається, що строк до виконання перервався.

– Які проблеми пов'язані з визначенням вартості та оцінкою майна у виконавчому провадженні?

– Оцінка здійснюється відповідно до законодавства України, зокрема Закону «Про виконавче

провадження». Ним передбачається, що після арешту майна сторони за взаємною згодою домовляються та визначають вартість майна.

Якщо в 10-денний строк сторони цього не зробили та не повідомили виконавця у письмовому вигляді, таке зобов'язання лягає на виконавця. При цьому, щодо нерухомого майна, транспортних засобів, морських та річкових суден, виконавець зобов'язаний залучити суб'єкта оціночної діяльності – того, хто безпосередньо проведе оцінку. Строки такої оцінки законодавством не встановлено, однак, зазвичай вона не забирає багато часу і відбувається у строк до 10 днів, в залежності від складності об'єкту.

Після того, як визначено вартість майна, виконавець повідомляє про це сторонам, і вони мають право оскаржити оцінку в 10-денний

строк з дня отримання повідомлення. Тому, якщо боржник намагається затягнути справу – він оскаржує якимось чином оцінку даного майна.

При цьому, саме звернення до суду не є підставою для припинення виконавчого провадження. Таке можливо лише у разі використання заходів забезпечення позову.

– Як часто Ви стикалися зі справами щодо виконання виконавчого напису приватного нотаріуса?

– Звичайно, такі випадки у практиці були, але не дуже часто. Закон «Про нотаріат» визначає умови вчинення виконавчих написів. Нотаріус вчиняє виконавчі написи, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості перед стягувачем, та за умови, що з дня виникнення права вимоги пройшло не більше

3 років. Крім того, ст. 89 Закону передбачає вимоги до виконавчого напису нотаріуса, які повинні бути обов'язково визначені у ньому, а недотримання може призвести до визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

Судова практика з приводу виконавчих написів досить широка і також визначає обставини, коли напис може бути визнаний таким, що не підлягає виконанню. Зокрема при вирішенні таких спорів суд з'ясовує, чи була така заборгованість, чи була сума такого розміру, як зазначено у виконавчому написі, та чи не було вирішено по суті спору щодо заборгованості на час вчинення виконавчого напису нотаріуса.

Виконавчий напис нотаріуса більш трудомісткий процес і дає боржникові багато підстав для оскарження та подальшого затягування виконавчого провадження, ніж процедура виконання рішення суду.

– Як відбувається об'єднання виконавчих проваджень?

– Законодавство визначає місце виконання рішення: виконавчі дії проводяться за місцем проживання і перебування боржника, або знаходження майна. При цьому, право вибору належить стягувачеві. Об'єднання виконавчого провадження відбувається тоді, коли стосовно одного боржника є декілька виконавчих документів. В такому випадку виконавчі провадження об'єднуються у зведене виконавче провадження. При цьому, виконання зведеного провадження здійснювати буде державний виконавець, який вперше відкрив провадження щодо такого боржника.

На прикладі це відбувається так: є один боржник і кілька стягувачів, які подали заяву про відкриття виконавчого документа. Але в одного право вимоги виникло трохи раніше, у другого – пізніше. Відповідно, той виконавець, який відкрив стягнення за заявою першого стягувача,

буде об'єднувати провадження, а другий виконавець матиме передати справу першому.

– Досить часто боржник не виконує певні свої обов'язки тільки тому, що не знає про їх існування. Що треба знати боржнику, щоб убезпечити себе від небажаних наслідків такої ситуації?

– Для таких випадків існують ресурси, які допомагають збирати інформацію подібного роду. Наприклад, вищезгаданий Реєстр боржників: його періодично краще моніторити, перевіряючи інформацію стосовно себе та інших.

Окрім того, сьогодні є Дія – офіційний додаток від Міністерства цифрової трансформації, де також з'являється інформація про відкриті провадження або несплачені штрафи.

Користування даними сервіса-

«Сьогодні є Дія – офіційний додаток від Міністерства цифрової трансформації, де також з'являється інформація про відкриті провадження або несплачені штрафи»

ми вважаємо необхідними, адже це допоможе уникнути негативних наслідків, що можуть виникнути внаслідок потрапляння до реєстру та відкриття провадження.

– Чи існує таке право боржника, яке передбачене законом, але боржники чомусь не користуються ним?

– Чесно кажучи, важко це уявити, адже, як і казали вище: боржники намагаються використати правові положення максимально на свою користь, затягуючи процес.

– А який обов'язок боржнику найскладніше виконати?

– Звичайно, все залежить від обставин, але, відкидаючи фінансову неспроможність, технічно одним із складних моментів є труднощі з поновленням на робочому місці, коли боржником є юридична особа, якій необхідно відновити співробітника, а на цьому місці вже працює інша особа. В такій ситуації необхідно надзвичайно обережно

та правильно виконувати кожен крок, адже невиконання тягне за собою кримінальну відповідальність.

– Державний чи приватний виконавець – кого обирати?

– І державні, і приватні виконавці у нас доволі кваліфіковані, тому все залежить від того, що зручніше для стягувача.

Однак є і важливий фактор, внаслідок якого з приватними виконавцями працювати простіше – це доступність зв'язку. На відміну від чіткого графіку та наявності лише робочого контакту державного виконавця, із приватним з точки зору комунікації простіше. Можливість зв'язатися одразу, задати питання або домовитися про зустріч економить доволі багато часу, а також дає можливість більшої обізнаності про перебіг справи.

– Що робити, якщо дії виконавця здаються невідповідними?

– Варто попередньо ознайомитися з законодавством або проконсультуватися з юристом, і якщо на це є підстави – звертатися до суду та вирішувати таку ситуацію у судовому порядку, оскаржуючи дії або бездіяльність виконавця.

– Чи можливо застосувати медіацію на стадії виконання?

– Медіація – це один з вдалих та дієвих механізмів вирішення і врегулювання ситуації стягувача з боржником. Навіть на стадії виконання виконавчого провадження – це краще рішення, адже сторони можуть укласти мирову щодо строків та порядку розстрочення виконання рішення суду тощо.

Ми часто пропонуємо клієнтам свої послуги у якості медіаторів, і на практиці змогли побачити, наскільки це може полегшити та пришвидшити процес. ►

► – **Ви відчуваєте себе правником-миротворцем, схильним до компромісів, чи готові відстоювати позицію клієнта та боротися до останнього?**

– Як я вже казав раніше, я більш схильний до балансу. Безумовно, клієнт та його інтереси завжди стоять у центрі уваги, але й про моральні принципи ніхто не має забувати.

– **Активна юридична практика спонукала Вас захопитися спортом?**

– Не зовсім так. Так вийшло, що спорт супроводжує мене протягом усього життя. З самого дитинства я професійно займався тенісом, вигравав безліч українських та міжнародних турнірів, в тому числі й чемпіонат України та у підсумку став майстром спорту. В інституті дуже активно грав у футбол та баскетбол, грав за збірні інституту та університету, був головою департаменту спорту Ради студентів інституту, протягом 5 років був членом комітету зі спортивного права АПУ. Останні 7 років граю у сквош, вже отримав третій розряд, я просто закоханий у цю гру. Також обожаю зимовий відпочинок, добре катаюсь на сноуборді.

У роботі намагаюсь максимально розвивати напрям спортивного

права. Вже третій рік читаю свій авторський курс «Міжнародне спортивне право» для студентів магістратури кафедри міжнародного приватного права ІМВ КНУ, де я також працюю.

А саме зараз знаходжусь на фінальному етапі підготовки нового напрямку розвитку нашої компанії, який дуже близько стосується спорту та спортивного права. Більше, на жаль, поки не можемо сказати.

– **А як прийшло рішення розпочати займатися благодійністю?**

– Напевно, не було якогось конкретного моменту, коли ми почали цим займатись. З самого дитинства, завдячуючи вихованню, яке отримав від батьків, було розуміння, що є безліч сімей, дітей, яким пощастило менше й вони реально потребують допомоги небайдужих. То ж я цим займаюсь вже дуже давно, але практично ніколи це не афішую.

– **Чи практикуєте юридичні послуги pro bono?**

– Так, безумовно. Іноді це як раз межує десь із благодійністю, а іноді ми розуміємо, що тут ми маємо виконати роботу й для нас важливішим є досягнутий результат, а не конкретний грошовий гонорар. Знову ж таки, у всьому має

бути баланс та індивідуальний підхід.

– **Не можемо не відзначити, що Ви виглядаєте дуже стильно та сучасно. Яким в ідеалі має бути дрес-код адвоката?**

– Дякую! Я люблю різні стилі в одязі: від класики із костюмом-трійкою до звичайного casual або спортивного. Все залежить від обставин, місця та настрою. Вважаю, що в гардеробі адвоката має бути одяг для будь-якого випадку. Обов'язково повинні бути декілька офіційних костюмів, краватки, смокінг та метелики для якихось урочистих заходів; звичайні джинси, сорочки, футболки та спортивний одяг. Та, безумовно, має бути хороший смак та розуміння, наскільки даний одяг пасує під конкретний захід.

– **Поділіться Вашими мріями – особистою та професійною.**

– Мрії – це важливо! А також важливо ставити перед собою конкретні цілі для досягнення найзаповітніших мрій. Професійна мрія – вдалий запуск свого «спортивного» проекту в рамках нашої фірми, про який я вже казав. А особиста стосується моєї родини, здоров'я та завершення війни в нашій країні. ■

FLA
FEMIDA
LEGAL
ASSOCIATION

- НЕРУХОМІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЇ, ПОДАТКИ

- ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

- СУПРОВОДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ БІЗНЕСУ

FEMIDA
LEGAL
ASSOCIATION

WWW.FLA.COM.UA

Анатолій ТЕЛЯВСЬКИЙ

*Приватний виконавець (м. Київ),
заступник Голови Асоціації
приватних виконавців України,
об'єднання «ФАКТ»*

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ В УКРАЇНІ

Скільки існує українська держава, стільки ж вона намагається побудувати правове суспільство і ефективну систему виконання зобов'язань. Це основа притоку інвестицій в країну і розвитку її економіки.

Проте тільки у 2016 році з остаточною стратегічним визначенням розвитку країни за європейським вектором уряд започаткував фундаментальну реформу у цьому напрямку. В Україні з'явилася абсолютно нова професія – приватні виконавці, на які покладалося завдання вирішити проблему з невиконанням судових рішень і порушенням прав позикодавців. Результат не змусив себе довго чекати – вже через два роки представники професії вийшли на показники в рази вищі за державну виконавчу службу і повернули позикодавцями мільярди гривень. Приватні виконавці довели країні свою необхідність. Тепер постало питання подальшого розвитку професії – для цього спільнота вирішує комплекс завдань.

НАЙГОЛОВНІШЕ – РЕЗУЛЬТАТ

Реформа примусового виконання рішень і поява приватних виконавців призвели не просто до номінальних змін, але і до переконливих результатів: якщо в 2017 році в Україні виконувалися лише 5–6% судових рішень, то сьогодні ця частка в три рази більша.

Статистика вказує на те, що приватний виконавець в середньому у 5 разів ефективніший за свого середньостатистичного колегу з ДВС.

Сумарно у 2018–2020 рр. приватні виконавці повернули стягувачам близько 9,5 мільярдів гривень. При цьому, станом на квітень 2021 року, їх лише трохи більше 260 на всю країну, але саме вони мають найкращі показники.

Ефективність приватних виконавців вказує Україні на необхідність переходу від колись повністю державної системи виконання судових

рішень транзитом через змішану модель, за якої діють і державні і приватні виконавці, до повністю приватного виконання, як це відбувається у провідних державах Європейського Союзу.

Показовим став кінець 2019 року, коли представники нової професії забезпечили виконання майже 90% судових рішень по тих справах, які мали в роботі. Таку ефективність легко пояснити – приватні виконавці мотивовані, адже від результату прямо залежить їхній зарібок. Відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» – це 10% від суми боргу.

Проте, загальні цифри повернення боргів в Україні залишаються невтішними. Наприклад, від загальної суми заборгованості у 796,8 мільярдів гривень станом на початок 2021 року тільки 20 мільярдів стягнуто на користь позивачів. Таким чи-

ном, кожен інвестор, який приїхав вкладати кошти у розвиток України, в середньому повертає тільки 3 копійки з кожної гривні.

Основна причина таких показників – нерозуміння держави того факту, що з надлишковою бюрократією ніколи не буде ефективності.

У 2020 році приватні виконавці стягнули більше коштів у перера-

хунку на одного виконавця у ДВС. Сумарна цифра майже така ж, як і 2019 році – 4,3 млрд грн, у той час, як у державних – 19,2 млрд. При цьому, станом на 1 січня 2021 року у ДВС працювало 4411 виконавців, приватних виконавців у той самий час було майже у 20 разів менше – 259. Більше людей – більше проблем і значно менша швидкість повернення коштів.

Таким чином, якісно за розміром стягнених коштів суттєва перевага належить приватним виконавцям. Вкотре економіка пересвідчується у фундаментальному правилі: якщо ви бажаєте ефективності – дайте розвиватися приватній справі, і вона сама знайде шляхи вирішення ваших проблем.

Поточні показники ефективності приватних виконавців – це тільки невелика доля усього потенціалу, який є у професії. ►

«В Україні з'явилася абсолютно нова професія – приватні виконавці, на які покладалося завдання вирішити проблему з невиконанням судових рішень і порушенням прав позикодавців»

► Цей інститут за лічені роки швидко став фундаментальним у системі повернення заборгованості. Коли Україна застосує його на повну потужність, ми у значній мірі вирішимо економічні проблеми і нарешті побудуємо повноцінну правову державу, у якій захочуть працювати інвестори, адже вони будуть впевнені у захисті свого бізнесу.

ПОВНОВАЖЕННЯ І ВЗАЄМНИЙ ІНТЕРЕС – КЛЮЧ ДО УСПІХУ

У 2021 році головне завдання приватних виконавців – остаточно затвердитися як ключовий законний інструмент стягнення заборгованості. Це мають усвідомити не тільки професійні юристи, але і представники бізнесу, а згодом все українське суспільство. Для цього у професії є основні важелі.

По-перше, це взаємна мотивація – приватний виконавець настільки ж зацікавлений повернути кошти стягувачу, наскільки і він сам. Цей фахівець, на відміну від державного службовця, завжди буде на зв'язку і доповість про результати справи. У нього немає офіційної заробітної плати, немає надокучливого керівництва, яке йому наказати щось робити. Приватний виконавець працює в умовах вільної конкуренції і реального бізнесу, який не дозволяє бути неефективним. Саме тому він максимально орієнтований на вирішення проблеми позикодавця.

По-друге, приватних виконавців наділили потужним комплексом повноважень, які дозволяють з максимальною ефективністю відслідковувати і арештовувати активи боржника. Перевагами примусу у цьому аспекті є винесення постанов про арешт коштів у будь-якому банку країни, право на заборону виїзду боржника за кордон, право на безперешкодне примусове входження на територію нерухомості тощо.

Третьою ключовою перевагою для кредитора у співпраці з приватним виконавцем є його офіційний законний статус. Позикодавцям більше не треба вдаватися до незареєстрованих компаній чи організацій, які застосовують сумнівні і часто неефективні методи повернення заборгованості. У випадку з «приватником» кредитор може не піклуватися про проблеми із законом – весь тягар відповідальності лежить на самому виконавці. Від кредитора для результату потрібен тільки виконавчий документ, тому у нього мінімальні ризики.

РОБОТА НАД ПОПУЛЯРНІСТЮ

Поширена проблема українців – незнання законів, ані власних прав, ані обов'язків. На превеликий жаль, така ситуація спостерігається не тільки серед пересічних громадян, але навіть серед працівників державних органів, зокрема правоохоронних. Навіть низка пересічних адвокатів досі досконало не розуміють повноважень приватних

виконавців, їх правового статусу і процедури примусового виконання рішення. Численні патрулі поліцейських, коли бачать посвідчення приватного виконавця, досі навіть не розуміють, хто це. З цим явищем повинні боротися і Асоціація приватних виконавців України (АПВУ) як офіційна професійна організація, і Міністерство юстиції.

На превеликий жаль, до запуску реформи примусового виконання і допуску до роботи приватних виконавців держава не забезпечила належної комунікаційної кампанії серед населення і державних органів. Ці упущення сьогодні намагається виправити власними силами АПВУ завдяки проведенню інформаційних заходів, публікації інформаційних матеріалів, проведення робочих зустрічей з працівниками правоохоронних органів. У цьому спільноті звісно допомагають міжнародні донори, проте їх ресурси не безмежні.

Для реалізації повноцінної комунікаційної кампанії необхідна підтримка з боку держави –

Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ, українських судів, прокуратури тощо.

Приватного виконавця мають сприймати як суб'єкта, наділеного державою владними повноваженнями. Тільки за таких умов він зможе працювати у повну силу.

БОРОТЬБА З ОБМЕЖЕННЯМИ

Проте сьогодні у приватних виконавців все ж таки існує низка обмежень у повноваженнях, які дещо гальмують розвиток цієї інноваційної для України професії. Наприклад, це право стягувати борги з державних установ і підприємств, якого приватні виконавці досі не мають. Таким чином, порушується проголошений на початку реформи принцип конкуренції і свободи вибору виконавця стягувачем.

Приватні виконавці повинні мати ті самі права, як і державні службовці, адже це відповідальний бізнес, який дбає про власну репутацію і несе відповідальність перед державою. Сюди ж можна віднести й надто суворі вимоги щодо зупинення діяльності виконавців – вони повинні бути чесні та прозорі й не залежати від суб'єктивних думок окремих посадовців і можливих корупційних схем. Так само практика доводить, що цілком логічним міг би бути дозвіл працювати не тільки незалежно, але й утворювати об'єднання, аналогічно тому, як працюють адвокати.

Тим не менш, спільнота приватних виконавців охоче відстоює необхідність надання їм такого права спеціально розробленими законопроектами, які постійно допрацьовуються у комітетах Верховної Ради України. Реформатори і прогресивні політики розуміють, що майбутнє примусового виконання рішень і повернення заборгованості саме за цією професією. Між-

народні партнери України, з огляду на провідний досвід, також підтримують обраний спільнотою приватних виконавців шлях. На заваді можуть стати тільки консервативність і корупційний інтерес у державних органах. Тим не менш, за підтримки міжнародних донорів і бізнес-спільноти, а також з розвитком самої професії приватного виконавця ця глиба неодмінно буде усунута. Приватні виконавці мають бути наділені рівними повноваженнями поруч з державними службовцями – у такому разі ми дуже швидко побачимо, наскільки ефективною може бути українська

система виконання судових рішень, а інвестор відчує свою захищеність. Тиск на права приватного виконавця спостерігається і у політиці перевірок його діяльності – вони дедалі більше проводяться позапланово на підставі скарг боржників, які є зацікавленою стороною у гальмуванні процесу роботи виконавця»

дить до обмежень у правах фахівців і дисбалансу у системі примусового виконання. При цьому, така політика навіть суперечить чинному законодавству, адже статтею 54 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», зокрема пп. 6 п. 5, зазначено, що «Рада приватних виконавців України бере участь у розробленні та погоджує проекти нормативно-правових актів». Ситуація на практиці є зворотною, спостерігаємо лише чіткий примус держави. Одне з пріоритетних завдань Асоціації – цю ситуацію змінити.

«Тиск на права приватного виконавця спостерігається і у політиці перевірок його діяльності – вони дедалі більше проводяться позапланово на підставі скарг боржників, які є зацікавленою стороною у гальмуванні процесу роботи виконавця»

ПРОЗОРА ДИСЦИПЛІНАРНА ПРАКТИКА

У кожній поважній професії піклуються про чистоту рядів. Так само це необхідно і спільноті приватних виконавців в Україні. Проте, для повноцінного функціонування такої практики необхідно чітко визначити правила притягнення фахівців до відповідальності, чого на сьогоднішній день не демонструє поточна політика Міністерства юстиції у якості регулятора.

За останні півтора року приватних виконавців почали карати в рази частіше – 78 стягнень застосували по відношенню до приватних виконавців чиновники міністерства юстиції у нинішньому складі дисциплінарної комісії. Скарги надходили переважно від боржників, майже всі приймалися до розгляду, у рішеннях фактично не було мотивувальної частини і належної доказової бази. ►

система виконання судових рішень, а інвестор відчує свою захищеність.

Тиск на права приватного виконавця спостерігається і у політиці перевірок його діяльності – вони дедалі більше проводяться позапланово на підставі скарг боржників, які є зацікавленою стороною у гальмуванні процесу роботи виконавця. У цьому напрямку все ще необхідно вдосконалювати законодавство. Ми маємо чітко розмежовувати відомчий та судовий контроль за діяльністю приватних виконавців, унеможливити суб'єктивний фактор у прийнятті рішень і самостійно відповісти собі на запитання, чи може спільнота приватних виконавців здійснювати дисциплінарну практику за допомогою власних органів самоуправління.

Сьогодні Міністерство юстиції України звикло приймати нормативно-правові акти, які стосуються приватних виконавців, не радячись з професійною спільнотою Асоціації. Це, врешті-решт, призво-

► Абсолютна більшість дисциплінарних стягнень потім успішно оскаржувалися приватними виконавцями у суді і вони поновлювали свою діяльність.

Ситуація, безумовно, свідчить про упереджене ставлення до професії з боку Міністерства, тому спільнота приватних виконавців через Асоціацію висловлює своє занепокоєння і намагається налагодити діалог з представниками міністерства.

Повноцінного діалогу, на жаль, досі немає, а замість нього спостерігаємо монолог і настанови регулятора. Тільки у квітні 2021 року, після майже трьох повних років роботи приватних виконавців, після численних перемовин, Міністерство юстиції зобов'язалося принаймні публікувати офіційно на своєму вебсайті хоча б якусь інформацію про рішення, прийняті на засіданнях дисциплінарної комісії. Проте практичної користі від цього мало – маємо, фактично, «дошку ганьби» для конкретних приватних виконавців, яких покарано комісією, а у інформації відсутня мотивувальна частина відповідних рішень.

Асоціація неодноразово зверталася до регулятора з пропозиціями зробити діяльність дисциплінарної комісії повністю прозорою і публікувати її рішення в повному вигляді, як це відбувається у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Тільки таким чином можемо зрозуміти, якими були підстави для притягнення приватного виконавця до відповідальності і чому його було покарано. Міністерство, на жаль, цю пропозицію не почуло. Проте Асоціація і надалі виступатиме за прозору і зрозумілу дисциплінарну практику і вимагатиме публікації ключових процесуальних документів комісії – знеособлених протоколів засідань. Це надасть професіоналам повну картину дисциплінарної практики Міністерства.

Передові політики та фахівці сьогодні розуміють, що приватні виконавці – це майбутнє примусового виконання рішень і невід'ємна складова системи правосуддя в Україні. Амбітна мета, затверджена Кабінетом Міністрів України, у вигляді збільшення до 2023 року кількості фактично виконаних виконавчих

документів на 30%, можлива тільки за умов зрівняння приватних і державних виконавців, а також зменшення тиску на цю нову професію.

Ключові кроки у цьому напрямі чітко визначені на офіційному порталі уряду. Передусім, необхідно вдосконалити порядок доступу до професії приватного виконавця. За каденції поточного керівництва Міністерства юстиції, загальні темпи набору нових приватних виконавців впали вдвічі у порівнянні з попереднім складом кваліфікаційної комісії.

Також в програмі уряду закріплені завдання розширити повноваження приватних виконавців, завершити цифровізацію процесів, запровадити повноцінну систему автоматизованого арешту коштів, доопрацювати інструменти впливу на боржника та засобів протидії зловживанню правами сторонами виконавчого провадження, а також скасувати необґрунтовані мораторії на примусове виконання судових рішень. Сподіваємося, що Міністерство юстиції України як складова уряду залишатиметься вірним проголошеним завданням. **■**

КОЛЕКТОР VS ПРИВАТНИЙ ВИКОНАВЕЦЬ

НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Андрій ФИЛИПІВ

*Приватний виконавець
виконавчого округу
Київської області*

Нещодавно прийнятий Закон №1349-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту споживачів при врегулюванні простроченої заборгованості» встановлює нові правила для колекторів.

Нормативний акт частково регулюватиме колекторську діяльність і захищатиме боржників від недобросовісних дій колекторів.

Відтепер кредитори зобов'язані інформувати споживачів про залучення колекторських компаній, а НБУ контролюватиме їхні дії. Також створюється реєстр колекторських компаній, набирає чинності ряд заборон при врегулюванні простроченої заборгованості.

Колекторам не дозволяється: спілкуватися з особою із 20 до 9 години, у вихідні та більше двох разів на добу, надавати споживачу неправдиву інформацію, погрожувати, здійснювати будь-які дії, які зазіхають на особисту гідність, ставлять під загрозу життя, здоров'я чи ділову репутацію споживача або близьких йому осіб.

На перший погляд може здаватися, що новий закон усуває відмінності між приватними виконавцями і колекторами, яких і так часто навмисно або помилково ототожнюють. Але це далеко не так. Отже, розглянемо різницю більш детально.

ПРИВАТНИЙ ВИКОНАВЕЦЬ VS КОЛЕКТОР: ВИЗНАЧАЄМОСЬ У ПОНЯТТЯХ

Приватний виконавець – це особа, яка здійснює примусове виконання рішень в межах повноважень, делегованих їй державою. Тобто, приватний виконавець виконує рішення, що набрали законної сили, виключно у законний спосіб та на підставі виконавчих документів.

Колектор – особа, яка співпрацює з колекторською фірмою на договірних засадах і займається погашенням прострочених боргів на підставі боргових зобов'язань. Зазвичай, це кредитні договори. Але крім основної суми боргу колектори можуть нараховувати відсотки, штрафи і пеню, які є незаконними, або намагатись погасити борг, строк позовної давності за яким вже сплив.

Фактично особа не зобов'язана сплачувати якусь частину боргу, але колектори все одно наполягають на цьому, бо це їхній «хліб», заради якого вони використовують будь-які способи та засоби, оскільки відповідних законодавчих обмежень для таких дій до цього часу не існувало.

На щастя, Закон №1349-ІХ встановлює вимоги хоча б щодо етичної поведінки колекторів у спілкуванні зі споживачами. Тож тепер надокучливим вимагачам заборонено погрожувати та турбувати боржників у вихідні, нічний час та частіше ніж двічі на добу.

ВИМОГИ: НА ВІДМІНУ ВІД ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ, КОЛЕКТОРОМ МОЖЕ БУТИ БУДЬ-ХТО

Окрім особливостей діяльності, існують також значні відмінності у вимогах до фахівців. Приватним виконавцем може бути лише громадянин України, який досяг віку 25 років, має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит.

Тоді як колектором може бути будь-хто. Вичерпні дані про приватного виконавця – ПІБ, адреса офісу, номер телефону, електронна пошта, виконавчий округ, відомості про припинення діяльності – містяться у відкритому доступі в Єдиному онлайн-реєстрі приватних виконавців України.

Згідно із Законом №1349-ІХ, для колекторських компаній тепер також буде створений окремий реєстр, але чи будуть у ньому відомості про працівників таких компаній, поки що не відомо. ►

Андрій ФІЛИПІВ
*Приватний виконавець
виконавчого округу
Київської області*

РІВЕНЬ ПОВНОВАЖЕНЬ

► Чи можуть колектори якимось чином блокувати рахунки, обмежувати у користуванні чи конфісковувати майно? Категорично – ні. Вони лише мають право повідомити інформацію по заборгованості та узгодити порядок її сплати. Але, на жаль, більшість нехтує цими правилами і часто діє доволі агресивно, залякуючи цим споживача.

Відповідно до нового закону, подібні методи нарешті заборонені. Тож у разі виникнення подібних випадків споживачу слід негайно звертатись до правоохоронних органів.

Водночас, приватний виконавець наділений повноваженнями, які дозволяють йому суто в законний спосіб арештовувати кошти, реєструвати майнові обтяження, описувати та реалізовувати майно, подавати подання про обмеження у праві виїзду за кордон та застосовувати інші примусові заходи. Крім того, виконавець має право звертатись до інших осіб, установ чи органів з вимогою надати інформацію про майновий стан боржника.

ВЗАЄМОДІЯ ІЗ БОРЖНИКОМ

Приватний виконавець взаємодіє виключно із боржником або його законним представником. Зазвичай, відбувається це за допомогою засобів поштового зв'язку. Адже виконавець зобов'язаний направляти винесені постанови листом на адресу боржника не пізніше наступного дня.

Якщо у боржника виникають питання, він може зв'язатись з виконавцем по телефону. Тобто, не приватний виконавець «надзвонює» боржнику, а боржник у зручний для нього час зв'язується з виконавцем.

Також боржник може ознайомитись зі всіма матеріалами виконавчого провадження онлайн – за допомогою Автоматизованої системи

виконавчого провадження, або у мобільному додатку «Дія», а також під час особистого відвідування офісу виконавця. Розголошувати професійну таємницю виконавець не має права.

Колектори ж для «донесення інформації» про необхідність сплатити боргу можуть зв'язуватись не тільки зі споживачем, але і з його близькими та третіми особами, оскільки обов'язок щодо отримання згоди таких осіб на обробку їх особистих даних цілком покладений на споживача. І якщо, наприклад, ваш сусід вказав вас як контактну особу в кредитному договорі, це автоматично знімає відповідальність з колектора.

Але тепер, згідно із Законом № 1349-ІХ, у разі першого контакту з колектором третя особа може висловити заборону на здійснення обробки її персональних даних, після чого колекторська компанія має негайно припинити здійснення такої обробки, а колектор, відповідно, – інформувати про необхідність погашення боргу.

Але навіть це нововведення не дає підстав ставити колекторів і приватних виконавців в один ряд. На відміну від перших, основною функцією других є своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом, з поважанням інтересів стягувачів, боржників та інших осіб.

Ще раз варто підкреслити, що повноваження приватних виконавців делеговані державою, а права та обов'язки чітко передбачені законом. І якщо колектор обмежений тільки правилами етичної поведінки, виконавець несе відповідальність в разі виходу за рамки своїх повноважень.

Отже, незважаючи на зміни в діяльності колекторів, відмінності між ними і приватними виконавцями залишаються досить вагомими.

ПОПЕРЕДЖЕНІЙ – ОЗБРОЄНИЙ: НОВІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ КОЛЕКТОРА З БОРЖНИКОМ

Наостанок наведемо перелік правил поведінки колектора зі споживачем відповідно до нового Закону № 1349-ІХ.

Колектор зобов'язаний:

- під час першого дзвінка вказати: назву фірми, яку представляє, свої ПІБ, правову підставу взаємодії та розмір боргу;
- на вимогу споживача надати документи, які підтверджують цю інформацію.

Колектору заборонено:

- зв'язуватись з особою з 20 до 9 години, у неробочі та святкові дні, частіше двох разів на добу;
- погрожувати;
- приховувати номер;
- принижувати гідність та ділову репутацію;
- влаштовувати очну зустріч з особою без її згоди;
- вчиняти будь-які дії з власністю особи;
- надавати неправдиву інформацію;
- зазначати на конвертах написи «виконавчий документ», «рішення про стягнення», «повідомлення про виселення», написи які прямо вказують на заборгованість тощо;
- зв'язуватись з особою, якщо вона повідомила про представництво її інтересів адвокатом.

Також кредитор повинен зазначити у договорі про можливість залучення колекторів, і у разі залучення повідомити про це споживача протягом 10 днів. У випадку порушення цих вимог споживач має право звернутись до НБУ та правоохоронних органів. **Т**

Анна КУХАРЧУК

*Адвокат, керуючий партнер ТОВ
ЮК «Надійний правовий партнер»*

СУД VS ПЕРЕГОВОРИ.

ПЕРЕГОВОРИ ЯК ПРАВОВИЙ РУДИМЕНТ – ЧИ ТАК ЦЕ НАСПРАВДІ?

Якщо говорити про бізнес-середовище та господарські відносини, суд – це завжди конфлікт між партнерами. Проте, не завжди той, хто виграє судовий спір, відчуває себе переможцем. Тому і постає питання, що краще обрати – суд чи переговори як мирне вирішення спору.

І перед кожним підприємством за період діяльності хоча б один раз виникала потреба вирішити, звертатися до суду чи пройти інший шлях. Задля справедливості варто відзначити, що приймати рішення про подання судового позову або ж здійснення переговорів з опонентом повинен керівник чи власник бізнесу, і ні в якому разі не юрист, тому що для юриста конфлікт – це робота.

Керівник чи власник бізнесу, на долю якого випало випробування прийняти таке рішення, повинен зважити наступні моменти:

- навіть переконливі аргументи юриста не завжди враховують всі обставини, тому не слід недооцінювати опонента, а варто вголос обговорити і свої слабкі сторони;
- не можна на 100 % бути впевненими у позитивному результаті;

- передаючи спір на вирішення до суду, у якійсь мірі вирішення долі бізнесу віддається на розсуд іншої людини – судді. А суддя, як і кожна людина, може допустити неувважність, «встати не з тієї ноги», або й взагалі не бажати ретельно розбиратися у справі, тому винесе будь-яке рішення, щоб далі опоненти розбиралися в апеляції;

- потрібно бути готовими програти, навіть маючи гарантовано виграшну позицію;

- витратити на судовий процес можна втричі більше коштів, ніж заплановано.

Якщо такі аргументи не злякали, а емоції ще не вщухли, тоді можна сміливо сплачувати судовий збір і починати боротися у суді. Але пам'ятайте, що задекларовані «розумні строки» у 90 днів можуть перетворитися на 3–5 років.

Тому варіант із переговорами не варто одразу відкидати, а краще детально обміркувати і хоча б спробувати.

Слід наголосити, що до 2002 року процедура досудового врегулювання господарських спорів була обов'язковою стадією господарського судового процесу, а сам Господарський процесуальний кодекс України містив навіть процедуру такого досудового врегулювання, закріплену в статтях 5–11 ГПК України (в редакції до 2002 року).

Однак, емоційне бажання клієнта швидше звернутися до суду та уникнути процедури досудового врегулювання призвело до юридичного прецеденту та прийняття Конституційним Судом України рішення від 09 липня 2002 року у справі № 1–2/2002, в якому було закріплено наступне: «поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, що виникають у державі, в аспекті конституційного звернення необхідно розуміти так, що право особи на звернення до суду за вирішенням спору не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими

актами. Встановлення законом або договором досудового врегулювання спору за волевиявленням суб'єктів правовідносин не є обмеженням юрисдикції судів і права на судовий захист».

Мирне врегулювання спору шляхом переговорів – це:

- по-дорослому;
- свідомо;
- по-партнерськи;
- не про слабкість;
- перемога для обох, хоча й кожному доведеться поступитися.

Бізнесу варто усвідомити, що процедура досудового врегулювання спору – це переговори, а не лише формальна необхідність у деяких правовідносинах. Вирішення та вихід із конфліктної ситуації краще здійснити саме на стадії досудового, мирного врегулювання спору, адже ціна перемоги не завжди вимірюється грошима. Можна виграти судовий процес, повернути гроші, однак назавжди втратити партнера. До того ж, не слід забувати про репутаційні ризики.

Відповідальність взяти на себе рішення – це характеристика справжнього керівника, адже у питанні судового вирішення конфлікту прийняття важливих рішень перекладається на плечі адвокатів та суддів, які не живуть створеним бізнесом, не вболівають, не докладають зусиль до існування та процвітання такого бізнесу.

Переговорний процес – це справжня ювелірна робота, свідомий, хоча і не завжди швидкий шлях досягти бажаного власними силами. ►

► У переговорному процесі має бути один ведучий та представники з обох сторін, а також особи, які мають відповідні повноваження приймати рішення, і звичайно ж люди, які повноцінно та досконало володіють історією та хронологією конфлікту.

Ініціатор переговорів повинен завжди пропрацювати стратегію на сім кроків уперед, із трьома різними сценаріями для кожного кроку. Зі своїм клієнтом обов'язково треба обговорити межі того, де можна поступитися, і межі, де можна «перегинати палицю», і до якої температури кипіння можна дійти, адже зупинитися теж треба вміти вчасно.

У переговорному процесі завжди є паузи для прийняття рішень

і напрацювання нових пропозицій. Переговори – своєрідний танок у декілька заходів. І не слід тішити себе ілюзіями, що лише одна розмова дозволить прийняти рішення.

Для своїх клієнтів наша компанія розробила спеціальний документ – «Угоду про процедуру досудового врегулювання конфлікту», який є додатком до кожного контракту, замінює формальний підхід і розділ «Вирішення спорів» у звичайних договорах. Саме у такій Угоді сторони можуть письмово домовитися про багато аспектів, не врегульованих законодавством, зокрема строк проведення процедури переговорів, проміжків між переговорами, період проведення та формат зустрічей, кількість

учасників, можливість залучення медіатора та психолога.

Історія створення такої Угоди сягає радянських часів, проте такий документ у динамічному темпі шаблонних документів для бізнесу є вкрай недооціненим. За своєю концепцією така Угода є своєрідною процедурою медіації, яку в Україні вже декілька років намагаються закріпити на законодавчому рівні та у добровільному порядку. На жаль, навіть розроблені законопроекти вкрай віддалено дають розуміння, що це таке і навіщо це потрібно, а саму процедуру взагалі не описують. Проте, знову ж таки, відсутність такої процедури у законі не позбавляє свідомий бізнес можливості створювати свої правила гри.

Закріплена між сторонами процедура переговорів, яку розроблено нашою компанією, як і суть будь-яких переговорів на практиці, умисно розтягнута в часі, бо саме час – це той ресурс і важіль, який дає можливість опанувати емоції і прийняти рішення більш зважено.

Резюмуючи, зазначу, що відсутність обов'язку досудового врегулювання спору призвело до того, що саме явище переговорів у конфлікті є правовим рудиментом.

В той же час, потрібно усвідомити, що кінцева мета досудового врегулювання конфлікту – це усунення негативного впливу на господарську діяльність з боку опонента або запобігання, недопущення такого впливу, економія часу, енергії, ресурсів, збереження ділової репутації. Практика свідчить, що переговори дають саме той результат, про який не шкодує клієнт, оскільки це його свідоме рішення.

І лише неможливість врегулювати принципи розбіжності у претензійному, переговорному порядку, або ж повна відсутність комунікації із контрагентом, є підставою для вирішення спору в судовому порядку. **■**

Напрямки роботи:

- ▶ Корпоративний сектор: створення, супровід, захист бізнесу.
- ▶ Господарський процес: розробка договорів, супровід судових спорів.
- ▶ Сімейне право: розробка шлюбних договорів, поділ майна, поділ бізнесу.
- ▶ Кримінальне право: економічні злочини, злочини проти власності, злочини проти життя і здоров'я.
- ▶ Податкове право: від розблокування податкових накладних до супроводу процесу податкових перевірок.
- ▶ Міжнародний комерційний арбітраж: представництво інтересів іноземних компаній у судах

**Практикуючі фахівці, які працюють на ринку
понад 15 років, та створюють прецеденти.**

Наші Клієнти: особистості – люди, які пройшли шлях від мрії до створення відомого бренду.

Контакти: тел.: +38 (067) 450–93–39; тел.: +38 (093) 883–92–19

Адреса: м. Київ, вул. Шолуденко, 1-«Б»

ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ
НАДІЙНИЙ ПРАВОВИЙ ПАРТНЕР

LAW COMPANY RELIABLE LEGAL PARTNER

Денис ТЕРЕЩЕНКО
Адвокат, керуючий партнер
АО «ALERTES»

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Можливість у судовому порядку захистити або відновити свої порушені права є важливою ознакою правової держави.

Обов'язковість виконання судових рішень, які до того ж ухвалюються іменем України, закріплена у статті 129–1 Конституції України. На жаль, на даний час практика невиконання судових рішень у нашій державі носить поширений характер. Цьому негативному явищу сприяє багато чинників, починаючи від недосконалості системи примусового виконання судових рішень, закінчуючи неефективною роботою правоохоронних органів, уповноважених здійснювати кримінальне переслідування осіб, які умисно ухиляються від виконання рішень суду або перешкоджають їх виконанню. По суті, нездатність держави забезпечити виконання судового рішення нівелює роботу судової системи в цілому.

У якості найбільш суворого інструменту впливу на особу, яка ухиляється від виконання судового рішення, держава може застосувати притягнення до кримінальної відповідальності, яка передбачена статтею 382 КК України. Розслідуванням кримінальних проваджень вказаної категорії займається Національна поліція, за виключенням випадків вчинення таких злочинів суб'єктами, віднесеними до підслідності ДБР (високопосадовцями, суддями, правоохоронцями тощо). Такий простий, на перший погляд, склад кримінального правопорушення, на практиці виявляється не таким вже й легким у доведенні, внаслідок чого до суду доходить невелика частина розпочатих кримінальних проваджень.

Необхідно враховувати, що вчинити злочин, передбачений статтею 382 КК України, можна двома способами: 1) шляхом бездіяльності – умисним невиконанням вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили; 2) шляхом дії – перешкоджанням їх виконанню.

На мій погляд, перший випадок (бездіяльність) більш складний у доказуванні, оскільки конкретні дії, що перешкоджають виконанню судових рішень, часто носять очевидний характер та лише вимагають належної правової оцінки.

«У якості найбільш суворого інструменту впливу на особу, яка ухиляється від виконання судового рішення, держава може застосувати притягнення до кримінальної відповідальності, яка передбачена статтею 382 КК України»

А бездіяльність на практиці може мати велику кількість логічних пояснень та виправдань. Враховуючи позицію Верховного Суду (постанова від 03.04.2019 № 734/2614/16-к), невиконання судового акта – це бездіяльність, що полягає в незастосуванні заходів, необхідних для його виконання, за умови, якщо суб'єкт був зобов'язаний і мав реальну можливість виконати судовий акт.

Серед обставин, які можуть використовуватись у якості виправдання невиконання судового рішення, досить часто можуть наводитися в тому числі наступні:

– фізична неможливість виконати рішення суду (перебування на лікуванні, знаходження за межами країни, відсутність коштів тощо);

– відсутність у рішенні суду зазначення конкретної особи, яка повинна виконати рішення (зобов'язання уповноважених осіб органу вчинити

певні дії, при наявності декількох осіб, які мають відповідні повноваження);

– необізнаність уповноваженої особи про існування судового рішення, яке потрібно виконувати (несвоечасне надходження для виконання або ненадходження через різні об'єктивні причини);

– відсутність умислу на невиконання судового рішення у зв'язку з відсутністю фактичної можливості його виконання (особа не виконує рішення суду з причин, що не залежать від її волі).

Наведені обставини можуть носити як достовірний характер, так і використовуватися лише з метою уникнення кримінальної відповідальності.

На практиці ситуація наступна: реєстрація у Єдиному реєстрі досудових розслідувань кримінального провадження за статтею 382 КК України далеко не завжди закінчується повідомленням про підозру та скеруванням обвинувального акту до суду. Можна навіть сказати, що це відбувається у досить рідкісних випадках. Тому, коли «фігурант» такого провадження дізнається про початок досудового розслідування – панікувати з цього приводу починає мало хто...

Таким чином, вирішуючи проблему невиконання судових рішень, навряд чи потрібно спиратися лише на механізм притягнення до кримінальної відповідальності. **■**

Олександр МАМРО
*Генеральний директор
ДП «СЕТАМ»*

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПРО СЕТАМ?

Раніше ринок реалізації арештованого майна був недостатньо врегульований, що призводило до численних порушень та зловживань. Тому Міністерством юстиції України було прийнято рішення створити систему електронних торгів ДП «СЕТАМ».

ДП «СЕТАМ» – це чесний та ефективний засіб реалізації арештованого майна через мережу інтернет. Система працює на всій території України, використовує інноваційну технологію Blockchain та має інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Завдяки цьому хто завгодно може безпечно та легко придбати будь-яке виставлене на продаж арештоване майно не виходячи з дому.

Сьогодні СЕТАМ – це:

- 23 філії;
- 180 співробітників;
- 2 200 авто на збереженні;
- 65 тис. кв.м. площі стоянок;
- 9 376 кв.м. площі складів;
- 24/7 моніторинговий центр.

ЯК ПРАЦЮЄ І ПРОХОДИТЬ РЕАЛІЗАЦІЯ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА?

СЕТАМ тісно співпрацює з державними та приватними виконавцями у сфері стягнення заробітних плат, аліментів та інших заборгованостей з боржників. Іншими словами, арештоване майно боржників виставляється на майданчику СЕТАМ та продається, після чого отримані кошти від продажу спрямовуються на погашення заборгованостей.

Що необхідно для участі в аукціоні?

1. Зареєструватись на сайті та обрати потрібний лот.

2. Перейти на вкладку «Заявки на участь у торгах» та натиснути «Подати заявку».

3. Сплатити гарантійний внесок, натиснувши «Отримати квитанцію» чи «Оплата картою».

Після отримання платежу система автоматично допускає учасника до торгів. А переможцем аукціону стає той учасник, який запропонував найбільшу ціну за лот.

ЩО ПРОДАЄТЬСЯ НА СЕТАМ?

На сьогодні СЕТАМ реалізує низку напрямків, серед яких:

1. Реалізація майна, арештованого державними і приватними виконавцями, а також конфіскованого за рішеннями судів.

2. Реалізація активів, отриманих від корупційних та інших злочинів, конфіскованого за рішеннями судів.

3. Реалізація активів банків, а також прав вимоги.

4. Проведення аукціонів з реалізації майна за заявками фізичних і юридичних осіб (добровільна реалізація).

5. Проведення аукціонів із оренди майна.

Окремо варто виділити напрямок «Добровільний продаж», завдяки якому кожен користувач майданчика може продати свою квартиру, машину або інше майно в системі, не користуючись послугами посередників чи сумнівних сайтів.

ТОП-ЛОТИ

Найдорожчим реалізованим лотом за весь час існування майданчику став корпус заводу «Арсенал», який було продано за 563 млн грн. Продавцем був Укргазбанк.

В березні цього року банк-партнер Ощадбанк реалізував на

ОренMarket дві земельні ділянки на березі Дніпра за 308 млн грн.

Якщо брати найдорожчий лот з категорії «Легкові автомобілі», то ним став чорний Lexus LX 450, 2016 року випуску. Сума продажу склала 2,2 млн грн.

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

З початку адміністрування системи підприємством ДП «СЕТАМ» успішно реалізовано 70 014 лотів, загальною вартістю на майже 15 млрд грн. Зростання ціни становить в середньому 12%.

На сьогодні у системі зареєстровано 80 573 користувачів – це найбільший показник серед всіх електронних аукціонів в Україні. Також СЕТАМ відкрив інформацію про переможців і учасників торгів арештованим майном та запустив кабінети ДВС для самостійного внесення лотів виконавцями в систему.

У пулі наших контрагентів вже більше 20 банків-партнерів, серед яких: АТ «Ощадбанк», ПАТ АБ «Укргазбанк», «ПриватБанк», ПАТ «ПУМБ», ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «ТАСКОМ-БАНК» та інші.

Попереду ще багато планів з удосконалення електронного аукціону. СЕТАМ продовжує свій розвиток! **■**

Тарас ТАРАСЕНКО
*Голова підкомітету
по правам людини ВРУ*

ПРАКТИКА ЄСПЛ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) постановив тисячі рішень проти України. Громадяни нашої держави намагаються отримати захист не в національних судах, а в Європейському суді, через неієвність інститутів не тільки справедливого вирішення спорів, а й через неможливість виконання судового рішення.

ЄСПЛ переважно встановлює порушення з боку України пункту 1 статті 6 та ч. 1 статті 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Пункт 1 статті 6 гарантує кожному право порушити в суді будь-який позов, який стосується його цивільних прав та обов'язків. Таким чином, пункт передбачає «право на суд», одним з аспектів якого є право доступу до суду, тобто право порушувати в судах позов для вирішення цивільного спору. Однак, це право було б ілюзорним, якби національна правова система Високої Договірної Сторони дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судові рішення залишалося невиконаним на шкоду одній зі сторін. Важко уявити, щоб пункт 1 статті 6 детально описував процедурні гарантії, які надано сторонам (справедливість, відкритість і оперативність провадження), і не передбачав би гарантій виконання судових рішень.

Саме на державу покладено обов'язок дбати про те, щоб остаточні рішення, постановлені

проти її органів, установ чи підприємств, які перебувають у державній власності або контролюються державою, виконувалися відповідно до зазначених вище вимог Конвенції.

Держава не може виправдовувати нестачею коштів невиконання судових рішень, постановлених проти неї або проти установ чи підприємств, які перебувають в державній власності або контролюються державою»

«Держава не може виправдовувати нестачею коштів невиконання судових рішень, постановлених проти неї або проти установ чи підприємств, які перебувають в державній власності або контролюються державою»

емств, які перебувають в державній власності або контролюються державою (див. п. 54 «Юрій Миколайович Іванов проти України»).

У рішенні по справі «Бурмич та інші проти України» ЄСПЛ зазначає, що ситуація у справах типу «Юрій Миколайович Іванов проти України», коли заходи загального характеру не були вжиті протягом розумного часу, створює серйозну загрозу для конвенційної системи.

У цій справі невиконання державою-відповідачем пілотного рішення протягом багатьох років призвело до постійного та зростаючого потоку заяв, при цьому роль ЄСПЛ полягала виключно у постійному повторенні свого висновку про порушення ЄКПЛ, викладеного у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» і присудженні справедливої

сатисфакції чи прийнятті до уваги факту визнання Урядом порушення та його зобов'язання сплатити грошову компенсацію. Втім, таке повторюване ухвалення рішень не приносило користі і не призводило до будь-яких задовільних змін у процесі виконання рішень.

ЄСПЛ постійно звертає увагу, що засіб юридичного захисту, пе-

редбачений статтею 13 ЄКПЛ, повинен бути «ефективним» на практиці, так само як і в законі (див. п. 97 «Ільхан проти Туреччини»). Термін «ефективний» означає, що засіб юридичного захисту повинен бути належним і доступним. Стаття 13 ЄКПЛ гарантує наявність на національному рівні засобу юридичного захисту, здатного забезпечити втілення суті конвенційних прав і свобод незалежно від того, в якій формі вони закріплені в національному законодавстві.

Тобто, дія цього положення полягає у вимозі забезпечення національного засобу юридичного захисту, який може по суті врегулювати небезпідставну скаргу за ЄКПЛ та надати відповідне відшкодування. Цей засіб юридичного захисту має бути ефективним у теорії та на практиці (див. п. 97 «Хірсі Джамаа та інші проти Італії»). ▶

► Ефективність засобу захисту за змістом статті 13 ЄКПЛ не залежить від визначеності сприятливого для заявника результату. Крім того, навіть якщо окремий засіб захисту сам по собі не повністю відповідає вимогам статті 13 ЄКПЛ, сукупність засобів захисту, передбачених національним законодавством, може це зробити.

Саме тому необхідно у кожному конкретному випадку визначити, чи є засоби, доступні для судових спорів у внутрішньому законодавстві, «ефективними» в сенсі або запобігання передбачуваного порушення, або його продовження, або надання належної компенсації за будь-яке порушення, яке вже відбулося (див. п. 98 «Сюрмелі проти Німеччини»).

Згідно прецедентною практикою ЄСПЛ, відсутність у заявника можливості домогтися виконання рішення, винесеного на його чи її користь, становить втручання у право на мирне володіння майном, гарантоване першим реченням частини першої статті 1 Конвенції (див. рішення у справах «Бурдов проти Росії», заява № 569498/00, п. 40; «Ясіуньене проти Латвії» від 06.03.2003, заява № 41510/98, п. 45).

На сьогодні в абсолютній більшості випадків юридично не можливо суду та арбітражному керуючому перейти із судової процедури розпорядження майном до судової процедури санації або ліквідації державного підприємства та підприємства, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків.

Проблема полягає в тому, що до таких державних підприємств положеннями ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України на пряму заборонено застосовувати судову процедуру санації або ліквідації. Окрім загальних прямих заборон ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України, існує додатковий мораторій застосовувати до державних підприємств судову процедуру санації та

ліквідації протягом трьох років з дня набрання чинності Законом України від 2 жовтня 2019 року № 145-IX (набрання чинності відбулось 20 жовтня 2019 року).

Офіс Ради Європи в Україні в рамках проекту «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті ст. 6 Європейської конвенції з прав людини» виокремив малий рівень включеності та відповідальності державних органів за банкрутство і неплатоспроможність державних підприємств, для вирішення цієї проблеми запропоновано запровадити прямий обов'язок органу (суб'єкта), уповноваженого управляти державним майном, розробити план санації з метою попередження банкрутства державного підприємства.

На підставі практики та рекомендацій ЄСПЛ також рекомендуємо на рівні Кодексу України з процедур банкрутства передбачити чіткий алгоритм дій держави в особі Кабінету Міністрів України щодо вжиття заходів для запобігання банкрутству державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків, а також запровадити практику субсидіарної відповідальності органу (суб'єкта), уповноваженого управляти державним майном, за зобов'язаннями державного підприємства.

Діючий Кодекс України з процедур банкрутства ще ширше розвиває суть субсидіарної відповідальності.

Стаття 61 передбачає, що у разі банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають змогу іншим чином визначати його дії, на засновників (учасників, акціонерів) боржника – юридичної особи або інших осіб у разі недостатності майна боржника може бути покладена субсидіарна відповідальність за його зобов'язаннями.

Крім того, ст. 7 Кодексу передбачає, що господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи вирішує всі майнові спори, стороною в яких є боржник

В розрізі розгляду можливості захисту прав кредиторів через ст. 7 та ст. 61 Кодексу пропонуємо окрему увагу приділити дослідженню справи «Лісейцева та Маслов проти Росії» (заяви № 39483/05 та № 40527/10). Зокрема, якщо у національній правовій системі доступний компенсаторний засіб захисту, Суд повинен залишати ширшу свободу розсуду для держави, щоб дозволити організувати цей засіб захисту у спосіб, відповідний її правовій системі та традиціям, і такий, що сумісний зі стандартами життя у відповідній країні. Проте Суд повинен упевнитися в тому, що спосіб, у який тлумачиться і застосовується національне право, створює наслідки, сумісні з принци-

пами Конвенції у світлі її тлумачення у практиці Суду (див. рішення Великої Палати у справі «Скордіно проти Італії (№ 1)» (Scordino v. Italy (no. 1)), заява № 36813/97, пп. 187-191, ECHR 2006-V).

Суд встановив основні критерії для перевірки ефективності компенсаторного засобу захисту стосовно надмірної тривалості судового розгляду. Ці критерії, які застосовувалися Судом, зокрема, у справах про невиконання рішень, винесених проти держави (див. рішення у справі «Вассерман проти Росії (№ 2)» (Wasserman v. Russia) (no. 2)) від 10 квітня 2008 року, заява № 21071/05, пп. 49 і 51), такі:

– позов про компенсацію повинен бути розглянутий протягом розумного строку;

– компенсація має бути виплачена швидко та загалом не пізніше, ніж через шість місяців з дати, коли рішення, яким було призначено компенсацію, стало таким, що підлягає примусовому виконанню;

– процесуальні норми, що регулюють розгляд позову про компенсацію, повинні узгоджуватися з принципом справедливості, що гарантується ст. 6 Конвенції;

– норми щодо судових витрат не повинні покладати надмірний тягар на позивачів, якщо їхній позов є виправданим;

– рівень компенсації не повинен бути необґрунтованим порівняно з виплатами, присудженими Судом у подібних справах.

Суд уважає, що розгляд справи про субсидіарну відповідальність відповідно до Закону про неплатоспроможність не був безпосередньо доступним заявникам і не відповідав критеріям «ефективного засобу правового захисту» з причини, що можливість звернутись з позовом про субсидіарну відповідальність належить ліквідатору, що на жаль ми зараз маємо в Кодексі України з процедур банкрутства.

Крім того, Суд зазначає, що заявники в цих справах зіткнулися зі значними труднощами при виконанні вимог щодо тягаря доведення наявності причинно-наслідкового зв'язку між діями власника і неплатоспроможністю або вини власника. По суті, заявники перебували в явно несприятливому становищі стосовно власників в частині доступу до інформації про майно і фінансовий стан підприємства. Фактично попереднє речення відображає суть проблематики доказування і в наших реаліях де особи, які не є кредиторами, та навіть кредитори будуть мати звужені можливості щодо повної інформації про фінансовий стан підприємства.

Також при визначенні відповідальності держави до уваги беруть обсяг права державної власності, а також межі державного нагляду і контролю. У низці справ проти України Суд розглядав питання про те, чи належала державі більшість акцій таким чином, що юридичні особи повністю залежали від держави, контролювалися і управлялися нею (див., зокрема, рішення у справі «Компанія «Регент» проти України» (Regent Company v. Ukraine) від 3 квітня 2008 року, заява № 773/03, п. 7). У своєму рішенні у справі «Р. Качапор та інші проти Сербії» (згаданому вище, п. 97) Суд установив, що підприємство-боржник перебувало у власності холдингової компанії, переважно заснованої на громадському капіталі, яка через це ретельно контролювалася Приватизаційним агентством, що було державним органом, а також власне Урядом. У своєму рішенні у справі «Сооператива Agricola Slobozia-Hanesei проти Молдови» (пп. 18–19) Суд зазначив, що держава здійснювала істотний контроль над майном підприємства. У своєму рішенні у справі «Котов проти Росії» Велика Палата Суду дійшла висновку, що в період, який стосується справи, ліквідатор мав значний ступінь функціональ-

ної та інституційної незалежності, оскільки державні органи влади не мали повноважень давати йому вказівки і, відповідно, не могли прямо втручатися в ліквідаційний процес як такий (див. рішення Великої Палати у справі «Котов проти Росії», п. 107).

Тобто, в реаліях України судам при банкрутстві державних підприємств потрібно буде робити висновок щодо обсягу права державної власності підприємства-банкрута та про межі державного нагляду. Це, на жаль, зовсім не притаманно українській правовій системі, проте на ці обставини вже не перший рік звергають увагу в ЄСПЛ.

Дослідження практики ЄСПЛ в розрізі справ про банкрутство та врахування їх висновків в практичній діяльності як державними органами, так і судами, дозволить уникати в майбутньому нарощування критичної маси звернень до ЄСПЛ зі скаргами на порушення Україною прав громадян.

Втім, сподіваюся, що і адвокати, і арбітражні керуючі зі свого боку зможуть використати наведені в статті посилання для захисту прав кредиторів та підвищення рівня погашення боргів.

Список використаних джерел:

1. Аналіз «Процедура та практика щодо банкрутства державних підприємств в Україні у контексті виконання рішень ЄСПЛ у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» і «Бурмич та інші проти України» <https://rm.coe.int/analysis-bankruptcy-burmych-r-melnychenko-2020-ukr-final/1680a06a23>

2. Справа «Котов проти Росії» Kotov v. Russia, no. 54522/00, 14 January 2010.

3. Справа «Лісейцева та Маслов проти Росії» (Заяви №№ 39483/05 та 40527/10), 09.01.2015.

4. Справа Шестаков проти Росії (Заява № 48757/99). ■

Оганес ВАРДАНЯН

*Адвокат, старший партнер
Бліц-Партнерс law firm*

«ЗАДОВОЛЕНІ КЛІЄНТИ – НАЙКРАЩА МОТИВАЦІЯ ДЛЯ АДВОКАТА»

– У яких практиках зараз працюєте, чи вплинула на сфери Вашої діяльності пандемія та карантин?

– Практики моєї діяльності – антимонопольна, податкова, цивільна. Переважно це бізнес-клієнти, підприємці. Звісно, карантин впливає на роботу в усіх сферах нашого життя, нікуди від цього не дітись, потерпає весь світ. Але треба втриматися максимально на плаву та шукати оптимальні виходи із критичних ситуацій.

– Репутація юриста – це важливе професійне досягнення? Чи краще орієнтуватися на розмір гонорару та не турбуватися про мораль?

– Насамперед, треба бути порядною людиною. Репутація юриста здобувається роками, важкою працею. Щодо фінансового питання... Навіть великий гонорар можна швидко витратити. А юрист, який приділяє увагу моралі, доброчесності, завжди матиме повагу клієнтів, а отже – роботу та матеріальну винагороду.

– Яка мета Вашого членства в професійних правничих організаціях?

– Спілкування з колегами, обмін інформацією, досвідом, здобуття нових знань та навичок.

– Чи повинен сучасний юрист брати участь у професійних заходах, форумах, конференціях?

– Звичайно, адже юрист – це така професія, яка передбачає постійне навчання. А на професійних заходах можливо багато чому навчитися, дізнатися, в якому напрямку розвивається юридична практика, зокрема й адвокатура.

– На Вашу думку, чи дієвою зараз є система підвищення професійного рівня адвокатів?

– Мені імпонує постійний, динамічний розвиток в системі підвищення професійного рівня, використання інновацій у навчанні, актуальність тематики тощо.

– Вам доводиться працювати з різними особистостями. Які якості в людях цінуєте найбільше?

– Порядність, вірність, відданість – це ті риси характеру, без яких неможливо працювати в будь-якій сфері діяльності.

– Чи вірите Ви у майбутнє цифрових технологій в юриспруденції? Юристи-роботи, штучний інтелект в судочинстві тощо...

– Хочемо ми цього, чи ні – в будь-якому випадку, світ змінюється, запроваджуються нові технології, тож юриспруденцію це теж не омине.

– Чи знайоме Вам почуття професійного вигорання?

– На щастя, ні... Але якщо це раптом трапиться – думаю, я зможу відшукати нові сенси для роботи та потужну мотивацію, адже дуже люблю свою професію!

– Які три книги порадите прочитати колегам?

– «Монах, який продав свій феррарі», «Від хорошого до великого», «Стратегія блакитного океану».

– Як вважаєте, яка Ваша риса характеру чітко вказує на те, що Ви – юрист?

– Наполегливість. Завжди намагаюся досягати поставлених цілей.

– Що надихає Вас у роботі адвоката?

– Задоволені клієнти – найкраща мотивація для адвоката. **■**

**Варданян
ОГАНЕС**
адвокат, старший
партнер Бліц –
Партнерс law firm

**Владислав
ТАРАСЕНКО**
старший партнер
Бліц – Партнер
law firm

Адвокатська практика Супровід бізнесу

Semenova &
partners

law firm

Kharkiv
Riga

semenova-partners.com.ua

+380 50 9035294

Decision
that
matters

asagroup.io

Партнерство

Суды

Налогои

Защита бизнеса

С НАМИ

БРСМ
НАФТА

КИЕВСКИЙ ВИТАМИННЫЙ ЗАВОД

Meest'

УЗ

UNMOMENTO
МЕДСКА РІВНОСТЬ

STYLUS

bodo

ЖМЕНЬКА

ZARINA

Justín

IBOX

СТРАХУВАННЯ
аміносно / стандарти

RAKETA

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ХІРУРГІЇ
ІМЕНІ М. М. АМОСОВА

АГРОМАТ

ASA GROUP сотрудничает как с небольшими брендами и стартапами, так и с крупными холдингами.

 Olsten
PARTNERS

АДВОКАТ ВАШИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Аналізую
ризикаи

Супроводжую
переговори

Оцінюю
інвестпроекти

Планую
податки

Структурую
угоди

Проходжую
фінмоніторинг

Олеся Романенко
керуючий партнер
Olsten Partners

01054, місто Київ,
вул. Тургенєвська, 38, офіс 103

olsten.com.ua
+38 073 010 90 94
+38 067 384 57 54